

Jöjjetek

Dr. G. J. ...
All Souls College
Oxford
England

EVANGELISCH-UNGARISCHES VERLAG A. M. F.
BREGENZ, Beiruterstraße 8
Zeitschrift vom
Verleger versendet.
Écrit périodique
expédition en France.

1953
Október
November

a „Harangszó“-val
A Szórványban Élő Magyar Református Egyház Lapja

6. év
10.—11.
szám.

Kálvin:

A Lélek és az Ige.

Az Ur az ő beszédét Lelkének az erejével teszi bennünk bizonyossággá, avégből, hogy engedelmesséjünk. Az Ige által Isten Lelke vesz lakozást bensőnkben és világosságánál mintegy szemléljük az Ur orcáját.

Isten nem azért beszélt, hogy később Lelkével lerontsa, vagy feleslegessé tegye beszédét; sőt inkább Lelkét, amellyel igéjét közzölte, azért közli ma is, hogy beszédének az igazsága megerősítessék és hatékonyá legyen. Krisztus ilyen módon világosította meg az emmausi tanítványok értelmét (Luk. 24); nem azért, hogy azok — az Írást elvetve — önmagukban váljanak bölcsökké és látókká, hanem éppen azért adta világosságát, hogy a tanítványok ez által az Írást értsék meg. Hasonlóképpen Pál apostol is, amikor a Thessalonika-beliéket arra inti, hogy a Lelket meg ne oltásák (II. Thess. 5:19), ezáltal nem arra buzdítja őket, hogy az Igétől elszakadva az elragadtatás szabad szárnyaira keljenek, hanem inkább tanítja őket, hogy a próféciákat (5:20) meg ne vessék, vagyis, hogy Isten beszédét az ő-tőle kapott tüzzel, de érthető módon hirdessék. (I. Kor. 14.)

Isten gyermekei józanok legyenek; tapasztalják meg, hogy sötétségben járnak Isten Lelkének a világossága nélkül, — de tudják meg azt is, hogy Isten az ő Lelkének világosságát Igéjén keresztül nyújtja. Isten gyermekei ismerjék el, hogy az Írás ugyanazon Lélek által válik élő Igévé, mely Lélek az apostolok által, a Szentírás könyveinek írói által is beszélt.

Az Ur úgy kívánja, hogy Egyháza a Lélek által kormányoztassék, de hogy ez a kormányzás határozott és állandó legyen, Igéjét adja. Vannak, akik a Lélekre hivatkozva megvetik a leírt szót és mosolylyal illetik azokat, akik a „holt betűt“ olvassák. De szeretném tudni, hogy milyen lélek jegyében vetik meg fennhéjázó módon az Írást. Ha Krisztus Lelkére hivatkoznak, okoskodásuk nevéstéges. Abban bizonyára egyetértenek, hogy az Apostolokat és az első keresztyéneket Krisztus Lelke ihlette; márpedig ama apostolok és első keresztyének egyik sem vetette meg az Írást, sőt inkább a legnagyobb tisztelettel kezelték; erről az ő írásaik (az apostolok és első keresztyének írásai) tanuskodnak. Vagy valamely más lélekre hivatkoznak? De hiszen a János Evangéliuma szerint a Vigasztaló, az igazságnak eljövendő Lelke, a Krisztus Lelkéből vesz, ami az Atyáé is (János 16.), tehát nincsen más isteni Lélek.

A Szent Léleknek nem tiszte, hogy ismeretlen új kinyilatkoztatást, vagy valamely új tanítást adjon; hogy az Evangéliumnak már közölt tanítását visszavonja; hanem inkább, hogy megerősítse és megpecsételje szívünkben mindazt, amit az Evangélium hirdetett. Ez utóbbiból pedig világosan megérthetjük, hogy olvasnunk és hallgatnunk kell az Írást, valamint cselekednünk, hogy Isten Lelkének gyümölcsében részesülhessünk.

(E szemelvényes és olykor magyarázatos fordítás az Institutio 1541 évi francia szövegének Lefranc-féle 1911-es párisi kiadásából, az első kötet 24-27 lapjairól való.)

„...mi a reformáció népe vagyunk!”

Az ó-ruha és az új tömlők

„Senki sem varr pedig új posztóból foltot ó ruhára; máskülönb a mi azt kitoldaná, még kiszakít belőle, az új a régiből, és nagyobb szakadás lesz.”

„Es senki sem tölt új bort régi tömlőkbe; különben az új bor a tömlöket szétszakítja, a bor is kiömlik, a tömlők is elpusztulnak; hanem az új bort új tömlőkbe kell tölteni.” (Márk. ev. 2. 21-22.)

A kettős példázat kulcsa az, hogy az ócska ruha és a régi tömlők: a mi ó-emberünk; az új tömlő az újjászülött ember; az új posztó és az új bor pedig az evangélium.

A ruha és a tömlő külső takaró, keret és edény, amely-ugy mint a testünk elképzelhetetlenül nagyobb értéket takar és borít: az életet és a lelket.

A ruha és a tömlő elavulnak, megromlanak, de amit takarnak és tartalmaznak: az élet és a lélek örökkévalóságra rendeltettek, ha tisztulásra, növekedésre, kibontakozásra: egyre több értékűvé átalakulásra képesek. Ezért időnként új ruhát kell ölteniük s minden új szüret új borának új tömlőkre van szükségük.

Az ó ruha és az új tömlők ikerpéldázatát Jézus eredetileg a böjtről szóló tanításaiban mondotta el, amikor a rituális, önsanyagtató és Isten előtt érdemszerző böjtöt elvetette és helyébe a törvényszerű, evangéliumi értelmű böjtöt állította, amely nem Isten végzésében, hanem mibennünk visz végbe változást, büneinkből megtisztít, életerőinket felrázza és a lélek jó képességeit fejleszti.

A tanítványoknak erre a böjtre nem volt szükségük addig, amíg Jézus velük volt, mert addig Jézus megtartotta és megőrizte őket minden gonosztól (János ev. 17. 12-15.), lelki képességeit pedig előhívta és kifejlesztette, hogy majd egyedül is megállhassanak.

Tudjuk, hogy „amikor elvételétőlük a völégény“, milyen hosszú böjt következett rájuk, míglen a Szentlélek ereje által „új teremtsé“ válhattak, akik a hűségben és igazságban mindvégig kitarthattak.

Igy kell nekünk is az Ige által, lelki böjtök során, tiszta, igaz és új teremtsévé átalakulnunk, szentséges öltözetben, új tömlökké válnunk, hogy az evangélium mindig új bora ne vessen szét, hanem igaz és boldog tartalommal töltsen meg életünket.

Az ó ruha és az új tömlők példázata, úgy ahogy azt Jézus alkalmazta, a korabeli zsidó vallás egész egyházi szervezetére és életére is vonatkozott. Mert az egyház látható földi formája is csak keret és tartály, ez is elavulhat, mint a ruha és megromolhat, mint a rugalmasságukat elvesztett tömlők. Az így elavult ruhát

egy időn túl hiába foltozzáktoldozzák, hasztalanul kísérik részlegesen megújítani: „... az ó posztóhoz nem illik az újból való folt“ (Lukács ev. 5. 36.), új ruhával kell kicserélni, mintahogy új tömlőkkel kell felkészülni a szüret idejére.

Négyszáz évvel ezelőtt, a Reformáció idején a középkori egyház ilyen elavult ruhával volt, amely képtelenné vált a krisztusi szeretet melegével és irgalmasságával átölelni azokat, akik mint Anyához hozzá folyamodtak. A szakadozott ruha alól egyre jobban kilátszott az emberi önzés, lelki rabtartás, kegyetlenség és hatalmaskodás mezeitelenségének rútsága. Szentéletű, kegyes emberek hiába igyekeztek erre az ó ruhára rávárni a Krisztusi élet új foltjait: az egyháznak és társadalmának romlását megakadályozni nem tudhattak.

Amikor pedig Krisztus hősi elszántságú szolgálai az egyházi tilalom ellenére és az inkvizíció halálra gyöttrésével is dacolva, leoldották láncairól a Bibliát és az újra felfedezett evangélium igazsága, tisztasága, szabadsága és ereje, mint egy roppant lelki és szellemi szüret új bora felömlött: nem lehetett többé a régi egyház ó tömlőbe beleszorítani, hanem az evangéliumi egyházak új tömlőbe kellett tölteni.

Ez volt a Reformáció! Nyomában Krisztus vérenek új bora megelevenítette az ő testét: az egyházat, amelyen át felszabadulás és megújulás származott az ember egész világára, amelyben új kultúra és új korszak sarjadott.

Jézus ellen a zsidók részéről az volt a fő — és összefoglaló vád, hogy: „Atyáink rendelkezéseit elhagyta“. El-bizony elhagyta mert azok a rendelkezések nem a Mennyei Atyától eredtek. Így kellett a Reformációnak is elfordulnia mindentől, ami a középkori egyházban emberi rendelkezés és emberi kitalálás volt, nem Krisztustól eredtek és nem az evangéliumból folytak, és ezért a középkor népeinek és társadalmainak életére sorvasztó, visszafelkészítő hatásai érvényesültek.

Jézus példázatai egyetemes érvényűek, az emberi élet minden történését minden korszakban szabályozzák.

A társadalmi élet viszonylataiban a ruha és a tömlők a nemzeti életformákat, a társadalmak és országok intézményeit és egész szervezetét jelentik. Isten lelkének s igéjének új bora mindig erjeszti és gerjeszti az emberi szellem kulturáját, amelynek alkotásaiban az Isten országa felé kell közelednie s végül abba kell bele torkolnia.

Látunk kell, hogy mint a középkor

avult állami, társadalmi és egyházi szervezetének kereteit Isten lelke a kibontakozó ujkori tudományosság erővel ingatta meg és kényszerítette fokozatos újjáalakulásra: úgy ma is erjedőben van az új idők bora! Isten a láthatatlan erők roppant világának kitérülésével s az abba való behatolásra kényszerítéssel ostromolja a mai kort, amelynek embere testének és szemeinek kíváncsiságával belebeszédett s életének kérdéseivel belebetegedett a látható, anyagi világba (I. János 2. 15-17).

Látunk kell Isten célját is, hogy az eljövendő új korszakban többet akar adni az emberiségnek, mint amennyit dörén önző vágyaiban elképzelhetett: nagyobb gazdagságot, több hatalmat, örömtelisebb és könnyebb életet, teljesebb szabadságot és egyetemesebb emberszeretetet.

Természetes tehát, hogy a Sátán egyrészt Isten minden adományát visszajára akarja forgatni, összeesküdött az ember és a kultúra megsemmisítésére, másrészt pedig sorompóba állította a reakció vad erőit, a középkor szellemi sötétségének, emberkinzó kegyetlenségeinek a visszahozásával. Ezért toldozzák-foltozzák világszerte a régi, szakadozott ruhákat és készítgetik az ó tömlőket. Tudja és hirdeti mindenki, hogy új világ és új életkibontakozás következik, de azt nem akarja érteni és látni, hogy ezt többé nem lehet belubujtatni a régi maskarákba, amelyek a „korszerű reformok új foltjaival“ végleg öszerre kerültek, sem pedig felkérgecsedett ó tömlők el nem bírhatják Isten holnap új ajándékait.

Már sarkunkat tapossa és fojtogat a testi és szellemi rabszolgasors minden fenyegetése. Nincs semmi, ami ezek ellen megvédhet és megszabadíthat, csak az, ha a mai emberiség nemzetiben országaiban és egyházaiban szakít a régi szűkös és szűkkeblű eszméivel, szent ruhát ölt, új tömlökké és új teremtsévé válik, hogy a hatalmas Isten is végbevihesse benne és rajta irgalmas-szerelmű terveit.

„Senki, a ki ő bort iszik, mindjárt ujat nem kíván, mert azt mondja: Jobb az ő.“ (Lukács ev. 5. 39.) Jól értsük meg, hogy Jézus ezt nem az ó ruhára és nem az ó tömlőkre, hanem az ó borra mondja. Ez az Isten igéje, amely hol ő — hol új bor; mert ott lebegett a teremtséskor a zürzavar felett, azóta újra csordul minden új szüret évadján és azt igéri ma is, hogy a régiek elmúlnak és imé mindent újja teszek.

Ujjá tesz bennünket is, magyarokat, akik „szívünk jó borát gonosz ittasoknak odaadtuk“ (Acy), de Isten új szívet teremt bennünk és megújítja elromlott életünket, hogy ismét azzá legyünk, amivé teremő gondolata elindított. Mert mi a reformáció népe vagyunk! N. S.

„Az ég és a föld elmulnak, de az én beszédem semmiképpen el nem mulnak.“

Mi a Biblia?

Egyesek ezt mondják: az ókor egyik legjelentősebb irodalmi, történelmi és vallási emléke; és helyesen mondják. Már csupán emiatt is ismernie kellene minden művelt embernek.

Mások ezt mondják: a Biblia történelmi emlék; ezen alapszik a keresztyén vallás. Ezeknek is igazuk van; de mégis, mindkét felfogás túl szűk.

A Biblia nemcsak a múlt emléke, hanem a jövő felé is mutató sajátos könyv. Az elmúlt két ezredév keresztyén nemzedékei számára a Biblia nemcsak a múltól beszélt, hanem a jövő felé is mutatott, mint ahogy a Jelenések könyve a magát kijelentő Istentől írja (1:8): „Én vagyok az Alfa és az Omega, a kezdet és a vég, ezt mondja az Ur, aki van és aki vala és aki eljövendő“. Ezenfelül a Biblia utolsó verse (Jel. 22:20) kifejezetten a jövőre utal: „Bizony hamar eljövök, ámen, bizony jövel Uram Jézus!“

A Biblia tartalma egy olyan történet, amely a mindenek kezdete és a jövőben való beteljesedés között ível. De ugys mondhatnók, hogy a bibliai történet Istennek és az embernek állandó párbeszéde. „A Szent Lélek mondja: MA, ha az ő szavát halljátok, meg ne keményítsétek a ti szíveteket“ (Zsid. 3:7, 8). Épen ez a MA, a találkozásnak ez az időszere teszi a leírt betűt Isten élő Igéjévé.

Istennek ez az állandó jelenléte teszi, hogy a Biblia egészen más, mint a többi könyv. Ez a jelenlét a Biblia misztériuma. Attól a perctől kezdve, hogy elfogadtuk a Bibliának ezt a megfoghatatlan lényegét, meg kell tapasztalnunk, hogy az abban foglalt ígéretek és követelmények bennünket személyesen érintenek, hitre és engedelmesre hívnek. Az Írásban úgy ismerjük meg önmagunkat, mint ahogy Isten lát bennünket. Az Ige megvilágítja legmélyebb énünket s mi akarva-nemakarva megtapasztaljuk, hogy „az Istennek beszéde élő és ható, elhat a szívnek és léleknek, az izeknek és a velőknek megoszlatásig és megítéli a gondolatokat és a szívnek indulatait“ (Zsid. 4:12). Többé nem a prófétát, vagy a tanítványt hívja feleletre Isten, Krisztus, hanem bennünket szólít meg s nekünk kell válaszolnunk.

A Biblia tekintélyét az Istennel való személyes találkozás adja, melyre az Írás olvasása nyújt alkalmat. Az Egyház ugyanugy nem tudja bizonyítani a Biblia tekintélyét, mint ahogy a kisgyermek sem tudja bizonyítani, hogy miért épen egy bizonyos asszony az édesanyja. Egyszerűen csak kinyújtja két karját anyja felé és boldogan kacagja: „Édesanyám!“ A hívő embert nem valamely értelmi következtetés vezeti a Biblia tekintélyének a felismerésére és elismerésére, hanem egyszerűen tényként elfogadja. — Az Egyház Istennel ebből az élő Igéből született és ebből az Igéből él.

A Bibliának bizonyára sok verse homályos marad előttünk és valószínűleg számos problémába ütközünk olvasásuk közben. Az Írás lapjai nem telnek meg számunkra egyszerre és egyaránt étellel. Egy egész emberi élet feladata, hogy a Biblián keresztül rábukkanjon Istenre. Kezdetül fogva meg kell azonban értenünk, hogy a Biblia nyelvén az ismeret, a felismerés egy személyes találkozás, amely egész valónkat elkötelezi.

A Biblia szereplői hozzánk hasonló esendő emberek, de Istennek elkötelezett emberek. Isten szólott hozzájuk s azok hittek az ő ígéréiben s engedelmeskedtek rendelkezéseinek. Ezeknek a bibliai embereknek az élete Istentől függő élet. Istent „szaván fogták“, hűnek találták és tudták, hogy ki az, akiben hittek. (v. ö. II. Kor. 4:13.)

Felvetethetők a kérdések: Isten csak a Biblián keresztül beszél? Igaz, Isten Lelke nincs korlátok közé szorítva; még a kövek is tanúi lehetnek (Luk. 3:8). Isten akkor és úgy beszél, amikor és ahogy neki tetszik; de neki úgy tetszett, hogy a Biblián keresztül szóljon hozzánk; a Biblia által nyilatkoztatja ki számunkra Szent Fiát. A Szentírás nem közli mindazt, amit Jézusról tudni szeretnénk, vagy amit a saját rendeltetésünkről tudni óhajtánánk; de mindezekről eleget mond. „Ezek pedig azért irattak meg — olvassuk János evangéliumában (20:31) — hogy higgyétek, hogy Jézus a Krisztus, az Istennek Fia, és hogy ezt hívén, életetek legyen az ő nevében“. Ebben áll az Írás rendkívüli és egyedülálló jellegzetessége. Az Egyház ezt tartotta szem előtt, erről tett tanúságot, amikor — a Szent Lélektől vezetve — összeállította a Szentírás könyveit, vagyis megálapította a kánont. — Timóteus —

Megszáradt a fű, elhullt a virág, de Istenünk beszéde mindörökké megmarad! (Ésaiás 40:8.)

Amint leszáll az eső és a hó az égből, és oda vissza nem tér, hanem megöntözi a földet, és termővé, gyümölcsözővé teszi azt, és magot ad a magvetőnek és kenyeret az éhezőknek:

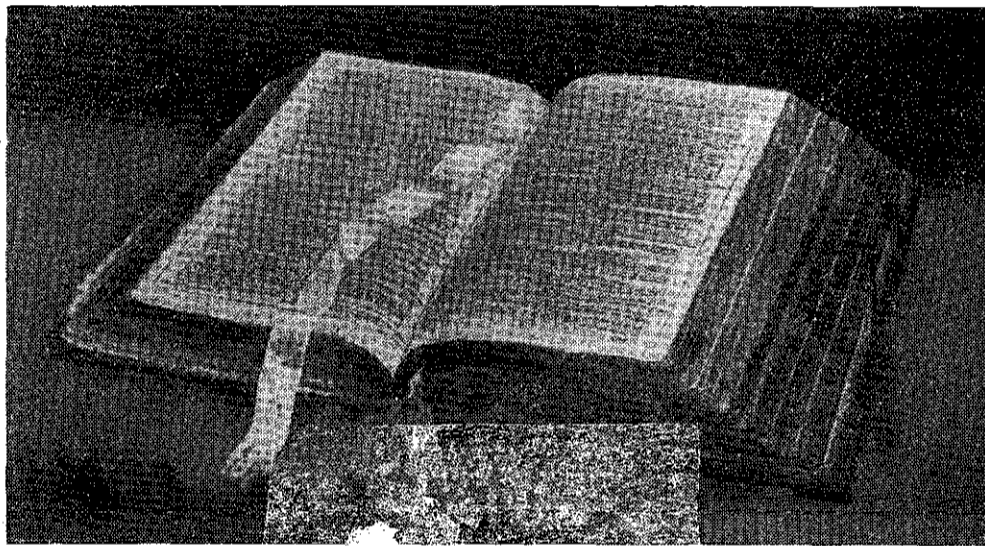
Igy lesz az én beszédem, amely számból kimegy; nem tér hozzám üresen, hanem megcselekszi, amit akarok és szerencsés lesz ott, ahová küldöttem. (Ésaiás 55:10, 11.)

Miért nem értitek az én beszédemet? mert nem hallgatjátok az én szótát.

Bizony, bizony mondom néktek, ha valaki megtartja az én beszédemet, nem lát halált soha örökké. (János 8:43, 51.)

Mi módon őrizheti meg tisztán az ifju az ő utját, ha nem a te beszédednek megtartása által?

Ha tanácsomban állottak volna, akkor az én ígéimet hirdették volna az én népemnek, és eltérítették volna őket az ő gonosz utaiokról és az ő cselekedetöknök gonoszságától. (Jer. 23:22.)

A Szentírás.

A teljes írás Istentől ihletett és hasznos a tanításra, a fedésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre, hogy tökéletes legyen az Isten embere, minden jó cselekedetre felkészített. II. Tim. 3:16, 17.

A Szentírás a legelterjedtebb könyv a világon; van olyan része, ami ötszáz nyelvre van lefordítva. A Szentírás a legszebb könyv a világon; irodalmi értékével, formai és tartalmi szépségével, gondolatainak mélységével a benne kifejezett érzések gazdagságával nem versenyez a világon semmiféle más könyv.

A Szentírás a legérdekesebb könyv; minden sorára kultúrák, történelmek épültek, soraiból harcok és győzelmek támadtak, gondolataihoz hősöknek és nemzeteknek sorsa fűződik. Legnagyobb irodalma ennek a könyvnek van és az emberi művelődésre való hatása semmiféle más könyvvel össze nem mérhető.

A Szentírásról azonban a legigazabbat és legtalálóbbat önmaga állítja, azt, hogy ez a leghasznosabb könyv. — Az élet örök sőtétség, utatlan rengeteg, ezer veszedelem örökös sora: idegen országok árvasága, azaz a rendeltetéssel, hogy egykor elfoglaljuk helyünket egy királyi lakomán. Nos, a Szentírás kezünkben az, ami e sőtétségben világosság, utatlan rengetegen és óceánokon át biztos kalauz, ezer veszedelem között védősátor, idegen országban édes, tiszta nyelv, hű és igaz meghívó a nagy lakomára. Ezért a leghasznosabb könyv; az örök élet megismerésnek, megtartásának egyetlen eszköze.

A teljes Szentírás Istentől ihletett. Minden ígéje Istennek egyenes üzenete, tanácsa, tanítása, vagy vizsgálatása, mindenik sora reánk vonatkozik és legjobban, legteljesebben épen mireánk talál. Isten Lelke ihlette, nem gépiesen, hanem szervesen. Ha angyal diktálta volna és valaki önfelédten, szó nélkül szóra írta volna le, olyan lenne, mint egy csinánt virág, mert az ilyen ihletés kívülről való volna. De belülről támadt: hősökben, akik összenedtek Isten egy-egy gondolatával, kicsiny és nagy események tömkelegében, amelyekből Isten gondolatai ütköznek ki, látásokból, amelyek beteljesedés után kezdenek igazán ragyogni, századok, évez-

Az vizsgálat nyomorúságomban, hogy a te beszéded megleveit engem.

Megaláztattam, tévelyegtem; most azonban vigyázok a te szódra.

Eleveníts meg engem, hogy megőrizhessem a te szádnak bizonyosságát.

Uram! örökké megmarad a te ígéd a mennyben.

Az én lábammak szövéténeke a te ígéd, és ösvényemnek világossága.

Támogass engem a te beszéded szerint, hogy éljek, és ne engedd, hogy megszégyenüljek reménységemben. (119. zsoltár, 9, 50, 67, 88, 89, 105, 116. vers.)

Boldogok akik hallgatják az Istennek beszédét és megtartják azt (Luk. 11:28.)

A hit hallásból van, a hallás pedig Isten ígéje által. (Róm. 10:17.)

„kegyelmezek annak, akinek kegyelmezek annakokáért nem azé, aki akarja sem nem azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené... annakokáért, akin akar könyörülni, akit pedig akar, megkeményít...“ (Róm. 9. 15, 16, 18.)

Aki az Istentől van, hallgatja az Isten beszédeit; azért nem hallgatjátok ti, mert nem vagytok az Istentől valók. (János 8:47.)

Magyar bibliafordítások és -nyomatás.

A biblia a reformáció révén vált nemzeti kincsé. A magyar reformátorok közül elsőnek Erdősi Sylveszter János adta ki Nádasi ujszigeti nyomdájában az Új Testamentumot 1541.-ben. Ebben szóltatta meg legelőször, a bevezető szövegben, a magyar disztichont.

Heltai Gáspár kolozsvári lelkész Gyulai István szintén kolozsvári lelkésszel, valamint Ozorai István és Molnár Gergely odaváló tanárokkal együtt az egész szentírás lefordítását munkába vette. Négy kötetet kiadott belőle 1552—1562 években, a teljessé tevő ötödik kötet azonban elmaradt.

A bibliafordítók között találjuk Mélius Juhász Pétert is, ki előbb Sámuel és a Királyok könyvét, majd Jób könyvét fordította le és adta ki Debrecenben 1565.-ben, 1567.-ben az Új Szövetséget is kiadta magyar nyelven.

Félegyházi Tamás debreceni lelkész versben fordította le az „Új Frigy“-et, mely a város költségén és címerével jelent meg 1586.-ban. A tudós fordítót még a nyomtatás megkezdése előtt elragadta a pestis.

Ilyen előzmények után következett Károli Gáspár gönczi református lelkész és kassavölgyi esperes. Élete alkonyán, három évi szüntelen munkával a teljes bibliát — még az apokrif könyveket is — lefordította és „Szent biblia“ címmel az e célra állított vizsolyi nyomdában, Báthori István, Rákóczi Zsigmond és más főurak támogatásával, 1590.-ben megjelentette. Az „Istenes vén ember“ a következő év utolsó napján lehunyt szemét. A hálás magyar protestánsok 1890.-ben, a magyar biblia megjelenésének 300-éves évfordulóján, Gönczön szobrot emeltek tiszteletére.

Szenczi Molnár Albert már gyermekkorában ott sürgölődött Károli Gáspár körül; hordozta a javítandó ikeket a távoli nyomdába. Később az Ur őt hívta el arra, hogy folytassa a mester művét. Minthogy a vizsolyi biblia nagy alakjánál fogva közhasználatra nem volt alkalmas, Móríc hesseni fejedelem pártfogásával Szenczi Molnár Albert adta ki azt könnyen kezelhető kisebb alakban 1608.-ban, Hanauban. — Itthon nagy örömet fogadták a hanaui bibliát s úgy elkapkodták, hogy négy év múlva Szenczi Molnár újra-nyomatta Oppenheimban, ahol akkor ő professzor volt. Az oppenheimi bibliához Szenczi Molnár az ez időtájakat és a heidelbergi kátét is csatolta, valamint néhány imádságot, — hogy így e könyv a református magyarok vallásos szükségletét minden irányban kielégítse.

Római katolikus részről a Károli-biblia ellensúlyozására Káldi György nagyszombati jezsuita fordította le magyarra a Vulgata nyomán a teljes szentírást s azt Pázmány adatta ki Bécsben, 1626.-ban, állami-költségen. Mária képével jelent meg s előszavában többek között ez állt: „nem szükséges, hogy mindenki olvassa a szentírást“. Ezzel szemben Károli így írt: „a tanulatlan néptől sem szabad annak olvasását eltiltani, mint ahogy a naptól nem szabad senkit elvonni.“

Az ellenreformáció idején Erdély református fejedelméi fogták pártját a protestáns kiadású bibliának. Maguk is kedvelték és olvasták. Bethlen Gábor 26-szor, I. Rákóczi György az O-Szövetséget 13-szor, az Újat 32-szer olvasta végig. I. Rákóczi György 1638.-ban felhívta a szakértőket a Károli-fordítás újra, átnézésére. Nagyszerű terv készült a bibliának 10 ezer példányban való újra-nyomatására. E terv II. Rákóczi György alatt valósult meg. A nagy-alaku, díszes templomi biblia 1660.-ban nyomtatott ki Váradon. A háboru miatt Kolozsvárról fejezték be a munkát, de menekülés közben 4000 példány elpusztult belőle.

A Rákóczi-ház bukása után hosszú ideig külföldön nyomták a magyar bibliát. 1660-ig a teljes biblia 8, az Új-Szövetség pedig 7 kiadást ért el.

Mert valaki szégyel engem és az én beszédemet, az embernek Fia is szégyelni fogja azt, amikor eljő az ő dicsőségével.

(Luk. 9-26.)

Kezdetben vala az Ige és az Ige vala az Istennel, és Isten vala az Ige... Minden általa lett.

Es az Ige testté lett és lakozék mi közöttünk (és láttuk az ő dicsőségét, mint az Atya egyszülöttjének dicsőségét), aki teljes vala kegyelemmel és igazsággal. (János 1:1, 3, 14.)

Ravasz László.

Az új amerikai DP-törvény.

Előző számainkban jeleztük, hogy amint bővebbet tudunk az új amerikai DP-Törvényről, részletesen közölni fogjuk olvasóinkkal. Annyi köztudomású, hogy az új törvényt, amely az eredeti javaslat szerint 240,000 bevándorlót két éven belül való bebocsátását kívánta, mind a képviselőház, mind a szenátus megszavazta és a törvényt Eisenhower elnök alá írta. Mivel azonban az képviselőház is, a szenátus is módosított az eredeti javaslaton és a végleges törvényszöveget a két Ház közötti összeegyeztető bizottság állapította meg, a törvény tartalmát illetőleg megtehető tájékoztatásunk volt.

A képviselőház a bebocsátandók számát 217,000-ban állapította meg és az egész akció lebonyolítását két évről három évre emelte fel. A szenátus ugyancsak három év alatt 209,000 bevándorlót kívánt bebocsátani. Mindkét Ház két nagy Kategóriát állapított meg: menekülteket és túlszult lakosságu országokból való munkanélkülieket. A két Kategória részletezését illetőleg több-kevesebb eltérés volt a két Házban elfogadott javaslat között. A képviselőház 60,000 vasfüggöny mögüli Volksdeutsch menekült, 25,000 Németország vagy Ausztria nyugati zónáiban élő egyéb menekült, 15,000 az Atlanti Egyezmény országában és Triestben élő menekült, 3,000 Anders-hadseregbeli lengyel, 2,000 Hong-Kongban élő európai menekült, 2,000 palesztinai arab menekült és 4,000 árva gyermek bevándorlását szavazta meg a menekültek kategóriájában; a túlszult lakosságu országokból 60,000 olasz, 20,000 görög, 20,000 holland, 2,000 japáni és 2,000 portugál szerepel. A szenátus által elfogadott számok ezek voltak: 62,000 Németországban és Ausztriában (nyugati zónák) élő hontalan-Volksdeutschok és egyéb származásuk, 10,000 Atlanti Egyezmény országában vagy Triestben élő menekült, 62,000 olasz, 17,000 holland és 5,000 olyan menekült, akik az USA-ban élnek, de csak látogató vízum alapján tartózkodnak itt. Az árva-gyermekek a szenátus által elfogadott javaslatban is szerepelnek. A szenátusi szöveg tartalmazott még egy megkötést: a Vasfüggöny mögüli való menekülés határidejéül a német fegyverszünet megkötését, 1945. május 8-át szabta meg oly módon, hogy beván-

dorlás szempontjából csak az ezen időpont után Nyugatra érkezettek jöhetnek számításba.

A képviselőház július 28-án 221-185, a szenátus július 29-én 63-30 szavazataránnyal fogadta el a törvényjavaslatot, vagyis a szenátus arányszáma a törvény szempontjából sokkal kedvezőbb volt, mint a képviselőháze.

A két Ház javaslatát az összeegyeztető bizottság haladéktalanul letárgyalta. A törvény végleges szövegében amelyet Eisenhower elnök aláírt - 214,000-ban állapította meg a bebocsátandók számát a bebocsátás végső határidejét pedig 1956. december 31-ben szabta meg. 100,000 személy a túlszult lakosságu országokból fog jönni (60-20 ezer olasz, holland és görög), a többi pedig menekült. A csak néhány ezer személyt magába foglaló Anders-Lengyel, japán, arab, kínai, hongkongi európai és árva-gyermek csoportok mellett 65,000 a bebocsátandó Volksdeutschok, 35,000 a Németország és Ausztria nyugati zónáiban és 15,000 az Atlanti Egyezmény országában, valamint Törökországban, Svédországban és Triestben élő menekültek száma; ezeken felül 5,000, 1953. július 1-e előtt szabályos beutazási engedéllyel (de nem mint bevándorló) Amerikába érkezett személy kérhet az igazságügyminisztériál állandó lakhatási engedélyt, amennyiben a hazájukban bekövetkezett politikai események miatt oda visszatérni nem tudnak.

A törvényben nem szerepel semmiféle határidő tekintetben, hogy a bebocsátandók mikor érkeztek a Vasfüggöny mögüli Nyugatra. A szenátusi javaslatban szerepelt 1945. május 8-a szerint a végleges fogalmazásból kimaradt. Egyes hírek szerint ez a végrehajtási utasításba kerülne majd bele (amely e sorok írása idején még nem készült el, vagy legalább is nem került nyilvánosságra). Ujabb értesülés szerint azonban a végrehajtási utasításban sem lesz megszorítás, már csak azért sem, mert ez olyan lényegbevágó szempont, amelyről csak maga a törvény határozhat.

A törvény a hontalanok három kategóriá-

ját állapítja meg: menekültek (Refugees), kiszabadultak (escapees) és német kiutasítottak (German expellees). Menekültek azok, akik üldözéstől való félelem vagy hadműveletek következtében távoztak el rendes lakóhelyükről; kiszabadultak azok, akik faji, vallási vagy politikai üldözéstől való félelem következtében kommunista uralom alatt területről menekültek el, német kiutasítottak pedig azok, akik mint menekültek Nyugat-Németországban vagy Ausztriában élnek és Albániában, Bulgáriában, Csehszlovákiában, Lengyelországban, Magyarországon, Romániában, Oroszországban, Romániában vagy a Balti államok egyikében születtek. Fentiek alapján amnyi világos, hogy a törvény hatálya alá esnek azok a magyar menekültek, akik Németország vagy Ausztria nyugati zónáiban, valamint akik a következő európai államokban élnek: Belgium, Hollandia, Luxemburg, Franciaország, Portugália, Dánia, Norvégia, Svédország, Olaszország, Triest, Görögország, Törökország. Az Európában maradt menekültek közül az eddigi értesülések szerint nem jöhetnek számításba azok, akik Angliában, Svájcban vagy Spanyolországban élnek. Nem vonatkozik a törvény azokra sem, akik bármely tengerentúli országban tartózkodnak. Ez utóbbi két csoportban lévők számára továbbra is csak a rendes kvóta szerinti bevándorlás jöhet számításba.

Egyéb részletek tekintetében pontosat akkor tudunk majd mondani, ha a végrehajtási utasítás ismeretes lesz. Annyi azonban máris ismeretes, hogy minden bevándorlónak szüksége lesz „home and job assurance“-re, vagyis előzetes garanciára, hogy Amerikában munkát és lakást kap anélkül, hogy ezáltal valaki munkáját vagy lakását elveszítené. Az előző DP-törvényben kapott és fel nem használt assurance-ok az új törvény szempontjából nem érvényesek többé! Uj assurance-ot csak amerikai állampolgár állíthat ki.

Természetes, hogy a bevándorlási vízumokat a bebocsátást kérők jelenlegi lakóhelye szempontjából területileg illetékes USA-konzul fogja kiállítani, a vízumra való jogosultságot is egyedül a konzul fogja elbírálni. Az

elbírálnál a múlt év végén életbelépett új amerikai bevándorlási törvény (Walter-Mc Carran Act), valamint a McCarran-féle belső biztonsági törvény (Internal Security Act) lesznek nyilvánvalóan irányadók. A bebocsátást kérőnek így alaposan meg fogják vizsgálni jellemét, testi és szellemi épségét. Nem fog vízumot kapni olyan személy, akinek magatartásáról-legalább két évre visszamenően-a konzul nem tud kielégítő képet alkotni magának.

Az utazás-különösen a tengeri út-költségeit illetőleg még nincsenek pontos hírek. Az eddigi értesülések szerint bizonyos esetekben e költségeket fedezni fogják.

Ennyit tudunk az új amerikai DP-Törvényről egyelőre elmondani. Ujabb részleteket, köztük a végrehajtási utasítás rendelkezéseit, közölni fogjuk, amint tudomást szerzünk róluk.

A Szórványban élő Magyar Református Egyház (SZEMRE) annak megállapítása mellett, hogy az egyház nem kívándorlási szerv vagy hatóság, evangéliumi parancsból folyó kötelességének ismeri, hogy hívei testi-lelki javát minden tekintetben szolgálja. Ezért az Európai Lelkigondozó Szolgálatokon, illetve európai Lelkészi Hivatalain, valamint amerikai szervein keresztül minden lehető el fog követni, hogy azoknak a magyar református híveknek, akik Amerikába kívánnak az új törvény alapján bevándorolni, segítségére legyen. A SZEMRE Konzisztórium ki-vándorlási előadót kért fel Balázs József lelképásztor személyében, aki a sok fáradságot jelentő munkakört készséggel elfogadta. További részleteket e tekintetben is a végrehajtási utasítás megjelenése után fogunk majd közölni tudni.

Ismeretetésünket Eisenhower elnök szavaival kívánjuk befejezni, aki a törvény aláírásakor ezeket mondotta: „Ezzel a törvénnyel 214 ezer embertársunknak nyújtunk új életlehetőséget. Azt bizonyítjuk vele, hogy szívből él az a hagyományos amerikai egy-üttérzés, amellyel hontalan, üldözött és szerencsétlen embertársaink iránt mindenkor viseltettünk. Kiáltó ellentétben van ez mindazzal, ami ma Keletnémetországban és a többi rabországokban történik. Felhívás ez a törvény a többi népek felé is, hogy ők is nyujtsanak menedéket a menekülteknek.“

A woudschoteni konferencia.

Ez év nyarát a református nyárnak lehetne nevezni az egyháztörténelemben. Nem azért mintha a kálvini teológia oly nagyon megújult volna, hanem azért, mert annyi nemzetközi református összejövetel volt ez idén. Montpelierben kezdődött a sorozat, ahol az egyes református hívők kongresszusa volt. Ezután Edinburgban, Skóciában jött össze a nagyrészt holland eredetű hitvallásos református egyházak ökumenikus zsinata, végezetül pedig egyidőben három nemzetközi református konferencia volt Hollandiában: a református ifjúsági egyesületek nemzetközi konferenciája Huis ter Heiden, a református világszövetség keleti alosztályának háromévi rendes konferenciája (ezt a világszövetség végrehajtóbizottságának ülése előzte meg) és ezzel egy helyen rendezte meg a református világszövetség a két évenként szokásos ifjúsági világkonferenciáját.

Mégis mindez a sok konferenciázás — csupán egyetlen egy skót lelkész volt, Rev. Collins, aki az összes konferencián ténylegesen részt vett — az előkészület jegyében állott. Jövő év nyarán Princetonban, az amerikai kálvinizmus hajdanai nagy fellegráiban tartják meg a világszövetség nagy összejövetelét, melyet az Egyetemes Egyházak Világtanácsának második nagygyűlése követ Evastonban.

Ez az előkészület értődött meg a Woudschotenben, augusztus második felében összejött ifjúsági konferencián is. Alig telt el nap a kélhetes konferencián, hogy előadás, vita, áhítat vagy csendes beszélgetés során szóba ne került volna Princeton vagy Evaston. Már ez is mutatja, hogy a ma ifjúsága ökumenikusan tud gondolkodni.

A konferencia témája a Krisztusban való újjászületés volt. Ennek a kérdését négy előadás során tárgyalta meg alaposan az ifjúság. Az első előadást Rev. Hamlin, az amerikai presbiterianus egyház európai képviselője tartotta a Krisztusban való újjászületésről. Személyes megújulásról volt itt szó, mely szükséges ahhoz, hogy a ma ifjúsága a tegnap és holnap között állva valóban tudjon sikeresen dönteni a holnap mellett.

A kérdés csupán az, hogy az újjászületés csak személyes maradjon-e, vagy közösségi újjászületés nélkül teljes lehet-e? Erre az

„egyházak újjászületéséről“ szóló előadásában, Dr. Bacon angol ref. lelkész, volt moderátor (ez egy évig az egyház ügyeit vezető „püspök“) határozott nem-mel válaszolt. Előadásának lényege az volt, hogy az egyház nem ragadhat meg a múltban és nem sülyedhet el a tradíciókban, mert Isten, aki örökkévaló, az Egyházat nem a múlt, hanem a ma szolgálatára és a holnap munkálására hívta el. A reformáció nagy elvénél a „ecclesia reformata semper reformanda“ (a reformált egyház mindig megújítandó) múltban történt elhanyagolása az evangéliumi keresztény egyházak közös büne. Itt van a ma református ifjúságának nagy szolgálati lehetősége.

Az előadók közül kétségtelen mindenki figyelmét magára vonta a harmadik, egy Edzard Obendiek nevű fiatal német teológus, aki a fiatal teológus nemzedék nevében arról szólt, hogy mennyire távol van egymástól sokszor a teológia, melyet a felnövekvő teológusoknak az egyetemeken és főiskolákon tanítanak, attól, amit a gyülekezet lelképásztorától lelkiekben igényel. Ezzel magyarázható az is, hogy sokszor a gyülekezet nem érti meg a lelkész prédikációjának nyelvét, mert az nem az egyszerűekhez, a lelki támaszra szorjuhozókhoz, hanem valójában akadémikus közönséghez szól.

A marseillesi református lelkész, pasteur Marchand a gyülekezetet, illetve a gyülekezeti tagoknak az újjászületéshez való viszonyát analizálta és megállapította azt, hogy van három kategória: az első, mely érzi, hogy szüksége van az újjászületésre, a második, mely azt hiszi magáról már újjászületett és a harmadik és ez a legnagyobb, nem is tudja, hogy erre szüksége van-e avagy sem. Nagyon fontos, hogy a ma református ifjúsága foglalkozzék a problémával.

Röviden ennyi volt az, amennyit a konferencia ifjúsági résztvevői „kivülről“ kaptak. Ez is inkább bevezetés volt, indítás, hogy az ifjúság maga próbáljon elgondolkodni a problémán és eszmecsere, vitatkozások útján keresse a megoldást. Itt van az ökumenikus és nemzetközi konferenciák nagy jelentősége. Öt különböző csoportban jött össze naponként egyszer a konferencia. Három angol nyelvű csoport, egy német és egy francia. Nem kell azonban korántsem azt gondolni, hogy ez az egy nyelvre való redukálás azt jelentette volna, hogy a konferencia leszűki-

tette saját kebelén belül a maga ökumenicitási kereteket. Hogy egyedül csak a német csoport különböző nemzetiségű összejöveteleit ismertessük: egy keletnémet ifjúsági lelkész elnökölt, tagjai voltak: két német, egy svájci, valahányan teológusok. Egy német fényképész, angol tisztviselő, egy fiatal litván menekült leány, egy amerikai lelkész, a holland ökumenikus ifjúsági tanács főtájkára és két Hollandiában tanuló, de külföldi teológus: egy délafrikai és egy magyar.

Gazdag és színes eszmecserek voltak, de a különböző népek fiainak találkozása több volt mint egyszerű vitatkozás. Mindenkit megragadott a délafrikai teológus kérése. szinte könyörgése: ne essünk ismét bele abba a hibába, hogy teológizálunk, mert itt fontosabb ügyről van szó. Ugyanis néha mellékvágányra jutott a beszélgetés éppen amiatt, hogy a lelkészek és a teológusok megkülönböztetések felett vitatkoztak, míg a „laikus“ részleg ezt nem értette meg és hallgatásra kényszerült.

Két lényeges gondolat állott a vitatkozás középpontjában: az első a délafrikai és a keletnémet kiküldött hangsúlyozta ki különösképpen és pedig ez a nagy Entweder-Oder, a nagy vagy-vagy kérdése. Oda tudja adni a ma fiatalnember, — itt most az egy-énről van szó, — a szívet Krisztusnak, amikor Ő minket közvetlenül a nevünkön szólítva, elhív az Ő szolgálatára? A délafrikai élet nagy problémáján szüntelenül imádkozással és elmélyüléssel töprengő fiatal lelkész és a Junge Gemeinde, a kommunizálk által üldözött evangéliumi ifjúsági szervezet egyik lelkésze által felvetett kérdés a konferencia minden résztvevője számára a Konferencia által hozott nagy üzenet volt.

Az egyház szerepe a mában — volt a második kérdés. Ezt inkább azoknak az országoknak a fiataljai vetették fel, ahol a nagy református egyházak egysége megszakadt, ahol a történelmi egyházak felaprózódtak. Így a hollandok, skótok, angolok. Vajon tud-e ez az egyház, ma még valami kis támaszt, segítséget nyújtani a maga feldaraboltságában a mai világ számára?

Voltak természetesen érdekes különbségek, nehézségek is a konferencián. A nyelvi nehézségekről nem is szólva. Az angolszások rendszerint csak angolul tudnak és ez már magában véve nehézsége minden nemzetközi konferenciának. Ezért sokszor magukban ma-

radnak éppen nyelvi elzárkózottságuk miatt, mert jöllehet a konferencia nagyrésze tudott angolul, de mégis igen sok nehézség adódott, mert nyelvilag nem jól értették meg egymást a konferencia résztvevői. Igen érdekes volt a különböző bibliafordítások használata is. Dr. Bacon előadása után, aki a 139. zsoltár 5. verse alapján: előlről és hátulról körülzártál engem ... beszélt arról, hogy Isten előttünk és mögöttünk van, célozva arra, hogy nekünk a hagyományokban és a múltban keressük Istent, de lássuk világosan, hogy Ő az Örökkévalóság, így a jövő Ura is, — a németek egyrésze furcsálta, hogy honnan veszi ezt Dr. Bacon, mert hiszen az ő bibliájukban úgy van ez: „von allen Seiten umgibt Du mich“, minden oldalról fordította Luther az előlről és hátulról helyett.

A konferencia egyik legérdekesebb résztvevője kétséget kizáróan a keletnémet ifjúsági volt. Ugyanis a konferencia hivatalos programján kívül folytatott beszélgetések nagy része a köreszténységnek a kommunizmussal való viszonyáról szólt. Sokszor egész csoport vette körül a keletnémet kiküldöttet, akinek naponta sok-sok kérdést kellett megválaszolni. Alig volt olyan reggeli vagy esti áhítat, ahol a Vasfüggönyön túl élő országok egyházaért és ifjúságaért ne imádkoztak volna.

A menekült litván és magyar ifjúság beszámolója után, akik a számüzetésben élő gyülekezetek életéről szóltak, szótásra emelkedett a holland ökumenikus tanács titkára, aki sajnálatát fejezte ki afelett, hogy a mai magyarországi egyház ifjúsági munkája úgy látszik annyira megbénult, hogy évek óta semmilyen kapcsolat a nincs más egyházak ifjúsági munkájával. Hallani szeretne volna a szintén helyszínen tartózkodó Péter János magyarországi püspököt a magyar egyház ifjúsága helyzetéről, azonban erre a konferencia alatt még sem került sor.

Általában nagy volt az érdeklődés a kommunizálk által megszállt országok keresztényi élete iránt. Ezt az is mutatja, hogy a woudschoteni konferencia-központ előcsarnokában eladásra kiállított könyvek közül a konferencia résztvevői közül a legfőbbben: Gollwitzer Helmuth bonni teológiai tanárnak az Orosz hadifogságban írott naplóját: „Und führen wohin du nicht willst ...“ vásárolták meg.

Komjáthy Aladár.

Luther: A keresztyén szabadságról

Luther a fenti címen jelentette meg 1520.-ban egyik legjelentősebb reformatori iratát. Az irás az Evangélium egyik feledésbe ment alapvető üzenetének, a hit által való megigazulás igazságának a magyarázata. — A cselekedetek nem teszik igazzá az embert, hirdeti Pál apostol nyomán Luther, de a hit által megigazult ember jócselekedetekben bővölködik. A keresztyén ember szabad; nincs törvény alá vetve; de szeretetből testvéreinek a szolgálója.

Az alábbi szemelvényes fordítást Maurice Guguel „Luther” című munkája nyomán készítettük.

1. Ki a keresztyén ember és mit jelent az a szabadság, amit Krisztusban elnyert?

Erre a kérdésre válaszolva a következő két elvet szögeztem le: A keresztyén ember szabad; mindennek ura és semminek sincs alávetve. A keresztyén ember engedelmes szolgáló; másoknak aláveti magát.

Ez a látszólag ellentmondó két tétel Pál apostolnál így olvasható: „Mert én, noha mindenkivel szemben szabad vagyok, magamat mindenkinek szolgájjá tettem” (I. Kor. 9:19). — „Senkinek semmivel ne tartoztatok, hanem csak azzal, hogy egymást szeressétek” (Róm. 13:8).

2. Hogy megértsük a szabadság és az alávettség ellentétét, gondoljunk arra, hogy minden keresztyén lelki és testi ember egy személyben. Ezért állítja az Irás, hogy az ember szabad és szolgáló.

3. Tekintsük először a belső, a lelki embert. Mi kell ahhoz, hogy a keresztyén ember szabad legyen?

Világos, hogy semminemű külső dolog nem tesz szabaddá és jóvá, mert gondolatmenetünk szempontjából sem a jóság, vagy a szabadság, sem a gonoszság, vagy a rab-ság nem külső, testi dolgok.

4. Ha a test szentelt ruhát ölt, ez még nem érinti a lelket. Mit használnak önmagukban az imádságok és kegyes gyakorlatok? Másra van szükség ahhoz, hogy a lélek szabaddá váljék.

5. Egyedül Istennek Krisztusban hozzánk intézett beszéde töltheti meg a lelket étellel, szabadsággal, igazi kegyességgel; **egyedül Isten igéje teheti az embert keresztyénné.** Krisztus maga mondja: „En vagyok a feltámadás és az élet: aki hisz bennem, ha meghal is él” (Ján. 11:25). — „En vagyok az út, az igazság és az élet” (Ján. 14:6).

Ha a lélek befogadja Isten igéjét, semmi másra nincs szüksége; általa viszont bővölködik örömben, békeességben, világosságban, igazságban, bölcsességben, szabadságban és mindennemű javakban. Isten kegyelmének a jele az, hogy beszél az emberhez. „Kibocsátá az ő szavát és meggyógyítja őket, és kimente őket az ő verneikből” (107. zsoltár 20. vers). **Krisztus Isten igéjét nyújtja.** Az apostolok, püspökök, papok, vagyis az egész papság, Isten igéje végett hívtak el.

6. Az igében meg kell hallanod Istennek hozzád intézett szavát. Igéjén át Isten tudtadra adja, hogy életed és cselekedeteid semmik ö-előtte s hogy megértél az elmúlásra. Magadban nem menekszel ki ebből a pusztulásból, de Isten az ő élő, vigasztaló szavát hallatja; Jézus Krisztust, az Ő Szent Fiát nyújtja néked. Bíz rá magad szilárd hittel! Hited által bűneid megbocsáttatnak, vétkeid elfedeztetnek. Igazságod, békeességed lesz és szabad leszel mindenekben, mert „az igaz ember hitből él s mert Krisztus a törvény vége, minden hívőnek igazságára” (Róm. 1:17, 10:4).

7. A keresztyén ember cselekedete az, hogy erősödik hitben és mindjobbban magáévá teszi lelkében Krisztus beszédét. Semmi más nem tud keresztyénné tenni. A zsidók ezt kérdezték Jézustól: „Mit csináljunk, hogy az Isten dolgát cselekedjük?” „Felele Jézus és monda nekik: az az Isten dolga, hogy higytetek abban, akit ő küldött” (Ján. 6:28, 29).

8. Hogyan lehet, hogy az Irás törvényeket és cselekedeteket ír elő, mégis egyedül csak a hit az, ami megigazít?

Ugy, hogy a törvény megmondja ugyan, hogy mit kell tennünk, de nem ad erőt a törvény betöltésére. A törvény épen az ember gyengeségét mutatja meg és az embert tehetetlenségének a beismerésére kényszeríti. Ezért mondjuk, hogy a törvény az Ő-Szövegetésé.

A törvény ezt rendeli: Tartózkodj a gonosz kívánságoktól! Ki az vajjon, aki nem szegi meg e tilalmat? A törvény által nyilvánvalóvá lesz, hogy mindannyian bűnösök vagyunk s hogy annak betöltéséhez rajtunk kívül lévő, felettünk álló erőt kell keresnünk.

9. Ezen a ponton lép közbe a prófécia, az

isteni ígéret: „Meg akarsz szabadulni gonosz kívánságaidtól és valamennyi bűnődtől? Eleget kívánsz tenni a törvénynek? Hígyj Krisztusban! Benne kegyelmet, igazságot, békeséget és szabadságot nyujtok neked. A törvény csak előír, de nem segít. Hit által lehetővé válik az, ami lehetetlen volt a törvény cselekedeteivel. Akinek hite van, mindenre ereje lesz és megmenekedik.” — Isten ígérete a d'ja azt, amit a törvény parancsol; betölti azt, amit a törvény megkövetel, de úgy, hogy minden Istené: a törvény, még annak betöltése is. Isten az, aki elrendel, de ugyanő betölti is a rendelést.

Isten ígérete az Új-Szövetség lényege.

10. Isten igéje és a hit uralkodnak az emberi lélek fölött. A lélek az ígéhez kapcsolódik és eggyé lesz vele, mint ahogy a vas egyesül a tüzzel és vörösre izzik tőle. Hit által a lélek megszabadul a törvénynek, a cselekedeteknek a terhetől; szabaddá lesz. — Ez nem azt jelenti, hogy tetlenek maradhatunk, vagy rosszat is cselekedhetünk, hanem azt, hogy az üdvösséghez nincs szükségünk cselekedetekre.

11. Aki hisz valakiben, az azt jelenti, hogy megbízik benne. **Amikor az ember hisz Isten igéjében, ez azt jelenti, hogy megbízik Istenben. Hisz az ő szavának és magát reábizza.** Az ember ezzel a hitével, ezzel a bizalmával tiszteli igazán Istent. A bizalmatlanság a legmélyebb sértés Isten ellen, mert kétségbe vonja, hogy Ő hű és igaz. Az ilyen bizalmatlan ember akkor is sérti Istent, ha jócselekedetekben, kegyes gyakorlatokban egyébként bővölködik.

12. A hitben az emberi lélek egyesül Krisztussal s részesévé válik az Atya és a Fiu harmóniájának, Krisztus pedig magára veszi a hívő ember bűnét és vétkeit, mintha Ő követte volna el azt. A hívő lélek megigazul, vagyis igazzá válik Isten előtt Krisztusban; bűnei nem terhelik többé.

13. A cselekedetek nem egyebek, mint a Krisztusban hit által megigazult ember engedelmisségének a jelei.

14. Mi az a kincs, aminek Krisztusban részesévé lettünk? — Az Ő királysága és főpapsága.

Krisztus király. Nem földi birodalom uralkodója, de hatalmából a földi javak sem vonhatók el, mert néki égen és földön mindenek alávetettek.

Krisztus főpap. Istennél közbenjár övéért áldozata alapján, imádkozik értük és szívükben tanítja őket.

15. Hit által — mint mondtuk — Krisztus királyságának és főpapságának vagyunk részesei. „Ti pedig választott nemzetség, királyi papság vagytok” — olvassuk Péter közönséges első levelében (2:9). A keresztyén ember hitben mindeneknek fölébe emelkedik; semmi sem árthat üdvösségének, sőt minden javára van (Róm. 8:28). „Diadalmasodunk az által, aki minket szeretett. Mert meg vagyok győződve, hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelemségek, sem hatalmasságok, sem jelenalók, sem következők; sem magasság, sem mélység, sem semmi más teremtmény nem szakaszthat el minket az Istennek szerelmétől, mely vagyon a mi Urunk Jézus Krisztusban” (Róm. 8:37—39). Ime a hívő ember méltósága és diadalma, lelki királysága. Ez a keresztyén ember szabadsága és hatalma.

16. Krisztus által papok is vagyunk, mert az Ő nevében egymásért imádkozhatunk Istenhez.

Krisztusban elnyert királyi diadalunk révén urai vagyunk a világnak s papságunk révén kedveltei Istennek, mert Ő meghallgatja imádságunkat. „Az Ur beteljesíti az őt féltőknek kívánságát, kiáltásukat meghallgatja és megsegíti őket” (145. zsoltár 19. vers).

Egyedül a hit emel erre a tisztességre, minden jócselekedet nélkül. A keresztyén ember egyedül hit által szabad mindennel szemben és ur mindennek fölött.

17. Bizonyára megkérdezed, hogy mi a különbség papok és laikusok között, ha egyszer minden hívő pap. Ezt válaszolom: Hibásan nevezik az egyházi személyeknek csak egy szűk körét papoknak. Az Új-Szövetség nem beszél erről a különbségről. Ezért mondja Pál apostol; amikor az apostolok tisztéről beszél: „Ugy tekintsen minket az ember, mint Krisztus szolgáit és Isten titkainak sáfárait” (I. Kor. 4:1). Ez a szolgálat és sáfárság olyan külsőséges, fényes, világias uralkodássá lett, hogy felülmúlja a világ hatalmasságait, s úgy tűnik, mintha a laikusok nem is tartoznának a keresztyén-séghez. Ezáltal a kegyelemnek, szabadság-

nak és hitnek a jelentősége elsikkadt; Krisztus csaknem feledésbe merült és emberi törvényeknek, meg előirt gyakorlatoknak a siralmas rabszolgáivá lettünk.

18. Annak szívét, aki Krisztus beszédét hallgatja, vigasztalás, öröm és a Krisztus szerelme hatja át. A bűn vagy a halál árthat az ilyen embernek? A hit folytán Krisztus szentsége elűzi a bűnt és megtörli a halál hatalma (I. Kor. 15:55—57).

19. Most pedig azoknak válaszolok, akik megbotránkoznak az elmondottakon és így szólnak: „Ha a hit minden, akkor mire való a jócselekedetek? Elégedjünk meg az egyedüli hittel és semmit se tegyünk”.

Nem, kedves barátaim, ez az okoskodás így nem helyes. Csak akkor volna az, ha csupán szellemi, belső emberünk volna s nem testi, külső is.*

* A testi ember, a külső ember megjelölés itt nemcsak fizikai, hanem erkölcsi jelentésű is.

20. Hit által belső emberünk igazzá válik Isten előtt, de ugyanakkor itt marad ezen a földön a külső, testi ember közösségében és a többi lelki-testi ember körében; ekkor válnak szükségessé a cselekedetek. Nem maradhatunk tetlenek; fegyelmeznünk kell külső emberünk, hogy a belsőhöz hasonljon. (Róm. 7:22—25, I. Kor. 9:27, Gal. 5:24).

21. Ne azzal a feltevessel végezzük azonban cselekedeteinket, hogy ezek tesznek bennünket kedves Isten előtt. **A hívő ember nem érdemszerzéstől, hanem Isten iránti szeretetből, hálából cselekszik.**

Járatlan a hit dolgaiban, nem ismeri az igazi keresztyén életet és balga ember az aki úgy gyötri testét, hogy e cselekedete által kíván megváltatni és szentté lenni.

22. Példát mondok: Isten megteremtette az embert s meghagyta neki, hogy a paradicsomkertet őrizzé és művelje. Isten az első embert bűn nélkül, jónak és szentnek teremtette; nem munkája által kellett szentté válnia. Az első ember Isten meghagyásából csupán azért dolgozott, hogy tessék Teremtőjének. — A hívő keresztyén hit által újjászületett, újjá-teremtett ember; Isten megigazító kegyelme folytán ugyanúgy cselekedet nélkül szent, mint az első Ádám; — a Megváltó Isten meghagyásából azért igyekszik jócselekedetekben bővölködni, hogy tessék az ő Urának. —

23. A jócselekedetek nem teszik jóvá az embert; de a jó (hívő) ember nem tud jót nem cselekedni. Az kell tehát, hogy az ember legyen jó és szent s a jócselekedetek ebből következnek. Ezért mondja Krisztus: „Nem teremhet jó fa rossz gyümölcsöt, romlott fa sem teremhet jó gyümölcsöt” (Máté 7:18).

24. Az ember a fontos és nem cselekedetei. Az ember Isten ingyen kegyelméből, igéje által igazittatik meg.

25. Aki saját jócselekedeteinek az erejében bizik, az nem bizik Istenben; lebecsüli, leki-csinyli az Ő kegyelmét. A jócselekedeteket önmagukban nem vetjük el, de bíráljuk hamis értékelésükkel.

Bűnvállásról, megbánásról, elégtételről beszélni jó. De ha mindezekből kimarad a hit, akkor hiábavaló, sőt ördögi tudományvá lesznek. A teljes ígét kell hirdetni: A törvényt a bűnök megbizonyítására s a bűnösök elrettentésére és megtérítésére, a kegyelem Evangéliumát pedig a hívő ember ingyen való megváltásának a bizonyására.

26. Eddig azokról a cselekedetekről beszélünk, amelyeket az ember az ő saját „hasznára” végez. Most azokról szólunk amikor embertársaival való kapcsolata során valóit meg.

Ott van keresztyén élet, ahol a hit szeretetben nyilvánul meg (Fil. 2:1—7), ahol „senki sem nézi a maga hasznát, hanem a másokét is”. **A társadalomban élő keresztyén ember cselekvésének a tárgya a másik embernek, a testvérenek az érdeke.** Ezek a cselekedetek sem jelentenek azonban érdemet üdvösségünk szempontjából. Embertársaink felé irányuló cselekedeteink sem érdemszerzők, hanem magáért a szolgálatért végezzük őket; azért, hogy használjunk a másoknak.

27. A keresztyén ember úgy szolgál az ő embertársának, mint ahogy Krisztus cselekedett vele szemben (Fil. 5:8); érdemszerző szándék nélkül, Istennek való engedelmségből. Így folyik a hitből Isten iránti szeretetem és embertársaimnak szentelt életem. Ahogy Isten ingyen segített rajtunk Krisztusban, úgy kell nekünk is segitenünk a mi embertársainknak.

28. A keresztyén embernek embertársa felé irányuló cselekedetét magyarázom: Pál apostol körülmélté Timóteust, nem mintha

erre szükség lett volna, hanem hogy a gyenge hitű zsidókban ne támasszon botránkozást. Ezzel szemben nem engedte körülmélté Titust, mert a zsidók üdvösségre vezető cselekedetét láttak volna benne. (Csel. 12:3, Gal. 2:3.)

Kapernaumban Jézustól és Pétertől is kérték a templomadót. Jézus azt válaszolta, hogy a királyok fia szabadok, de azért „menj Péter és adj nekik egy pénzt érettem és teéretted, hogy őket meg ne botránkoztassuk” (Máté 17:24—27). Ebben a történetben Krisztus önmagát és övét királyfiaknak nevezi; ezzel jelezve, hogy nem tartoznak semmivel. De mégis aláveti magát és megfizeti az adót. — Keresztyén jócselekedeteink úgy „feleslegesek” és hasznosak egyszerre, mint ahogy Krisztus adófizetésé az volt.

Pál apostol azt tanítja, hogy mindenki vesse magát alá a felsőbb hatalmasságoknak (Róm. 13:1—7); nem azért, mintha üdvösségünkhöz erre szükség volna, hanem azért, hogy szabadon vállalt szolgálatunkkal szeretetben cselekedjünk. Amit kívánnak tőlem, azt a testvérem, a közösségnek a kedvéért, teszem hogy példát adjak, hogy szolgáljak. Krisztus is értem vállalt olyan szolgálatokat és szenvedéseket, amelyekre néki nem lett volna szüksége.

29. Az a cselekedet, vagy kegyes gyakorlat, amely nem embertársunkat szolgálja, vagy nem Isten iránti engedelmisségünket, hálánkat fejezi ki, — nem keresztyén jócselekedet. Ezért foglalkozom keveset kolostorokkal, misével, alapítványokkal, böjttel, stb. — vel, mert attól tartok, hogy az emberek ezekkel kívánják Istent kiengesztelni és ezekkel a jócselekedetekkel akarják üdvösségüket kiérdemelni.

Mi szükségünk van jócselekedetekre, mikor Krisztus mindent elkészített nekünk? Viszont ne feledjük, hogy földi életében Krisztus úgy szolgált, mintha a mi életünket élte volna. En is így kell, hogy szolgáljak az én embertársaimnak. Hitemet, amely Istenhez kapcsol, „igazságomat”, emellyel Isten felruház, meg kell, hogy osszam embertársaimmal, magamra kell őket vennem, az enyémmé kell őket tekintenem, úgy, mint ahogy Krisztus cselekedett velem. Ez a valódi szeretet; de jegezzük meg, hogy a szeretet csak akkor ilyen valódi, ha hitből való.

30. Mindabból, amit elmondottunk, az következik, hogy a keresztyén ember nem önmagáért, hanem Krisztusért és embertársáért él. **Krisztusért él hite által és embertársáért él szeretetben.** Hite önmaga fölé, Istenhez emeli; ott meglik Isten szeretetével és leszáll embertársai közé; de mégis megmarad Istenben és az ő szeretetében. Ezt hirdeti Krisztus a János irása szerint (Ján. 1:52): „Mostantól fogva meglátjátok a megnyitott eget, és az Isten angyalait, amint felszállnak és leszállnak az ember Fiára”.

Ime, ezeket jelenti a keresztyén szabadság. Meghaladja a bűnt, a törvényt, az előírásokat és minden más szabadságot messze felülmúl, mint ahogy az ég messze van a földtől. Isten segítsen bennünket, hogy megértsük és életünk részévé tegyük.

A men! — Timóteus—

Ne olvassuk a Bibliát l'art pour l'art (magáért az olvasásért), hanem hogy éljünk belőle. De ne úgy éljünk, hogy a könyv maga váljék engedelmisséget szabó szabállyá, vagy megszokássá; vagy hogy olvasása érdemszerző cselekedetté legyen, hanem úgy éljünk belőle és általa, mint Isten élő Igéjéből. Igazságra és üdvösségre éhes, Istent kereső lélekkel olvassuk ezt a Könyvet, mert különben olyanná válik számunkra, mint a többi könyv s nem találjuk meg benne az Igét.

Léonard Ragaz.

(Redressements. Les Editions Labor, Geneve, 1943.)

A Biblia könyvei Istennek a történelemben való cselekvéséről tanuskodnak, de bennük és általuk Isten mégis hozzánk szól a huszadik század emberéhez. Bibliát igazán olvasni azt jelenti, hogy hallgatjuk Istennek hozzánk intézett szavát, amint hitben megtérésre, feleje fordulásra, engedelmisségre hív. A Biblia az a közvetítő eszköz, amelynek segítségével Isten hozzánk intézi ítéletet és megbocsátást hordozó igéjét.

Suzanne de Dietrich.

(Le Renouveau Biblique. Delachaux et Niestlé, 1949. Neuchatel.)

Az emigráns Kálvin

A közel kétezer éves keresztyén egyház történelmének kimagasló alakjai közül igen sokat kényszerített bujdosásba, emigrációba az a kor, amelyben éltek. Így volt ez a reformáció korában is. Különösen a reformáció református ágáról mondható ez el. Hiszen Kálvin János maga is emigrációban töltötte életének több, mint a felét.

Eletének történetét bizony sok szempontból befolyásolta többszöri menekülése és az emigrációs élet sok nehézsége. Kálvin bujdosása tulajdonképpen 1534 őszén kezdődött. E menekülésének oka nem az ismeretes Kop Miklós féle rektori beszéd volt mely miatt Kálvinnak 1533 végén már egyszer el kellett hagynia Párisot, de később a király navarrai Margit közbenjárására megengedte Kálvin visszatérését, hanem a király ama rendelete mely 1534 október végén jelent meg, hogy minden eretneket ki kell irítani. Ebben az időben Kálvin már felhagyott jogi és irodalmi tanulmányaival és titkos igehirdetéseket tartott délfraanciaországi kis gyülekezetekben. Itt érte Kálvint és du Tillet nevű barátját a király rendeleteinek híre. Mivel nem voltak biztonságban, menekülniük kellett.

Menekülésének körülményei semmiben sem térnek el korábbi és későbbi korok menekültjeinek mindig visszatérő nehézségeitől. Kálvin Charles d'Espeville álnevével utazik. Mikor egy évvel ezelőtt Párisból kellett szöknie szőlőmunkásként menekült. Orleansból Strassburg felé igyekeztek és utközben a két menekülő kíséretében levő szolga Kálvin minden pénzével és lovaival Metzben kerekelt oldott. Ez időtől kezdve bizony már anyagi viszonyai is bizonytalanná lettek. Minden tekintetben nehezedett rá az emigrációs élet gondja és sulya.

Először Bazelben állapodott meg, ahol ismét megváltoztatta álnevét. Lucianusnak hívják (eredeti neve betűi sorrendjének összecserélése után választotta ki új álnevét) és lázasan dolgozik élete nagy művén az Institúción. E munkája mellett unokatestvérének Olivetanusnak segít a francia biblia revideált kiadásának előmunkálataiban. 1539 júniusában jelent meg egy neuchatel-i nyomda kiadásában Le Fèvre francia bibliafordításának revideált kiadása, míg az Institúció 1536 márciusában hagyta el a bázeli nyomdát.

Az emigrációs sors egyik általános törvénye, hogy egy emigráns nem tud — vagy csak nagyon nehezen — egy helyben megállapodni. Bazelit csakhamar elhagyja Kálvin, Olaszországba megy ahol az evangéliumi szellemiségű ferrarai Renáta udvarában nyer menedéket, ahol két szintén bujdosó barátjával és hittestvérel volt együtt. Marot Kelemen a zoltáriró és Cordier Mathurin Kálvin volt párisi tanítómestere, akitől Kálvin latin és francia nyelvtant tanult a de la Marche nevű kollégiumban. Itt is csak rövid ideig maradhat, mert az inkvizíció a nyomában van. Ferrarai Renátát egy Ory nevű inkvizítor a római egyházba való visszatérésre kényszeríti. Gyermekeit kiveszik a keze alól, hiszen nem lehet, hogy VI. Sándor pápa dédunokái nem katolikus neveltetést kapjanak! Renáta, aki a francia király nővére volt, férje ugyanis Lukrécia Borgiának VI. Sándor pápa gyermekének volt a fia.

Innen titokban Franciaországba vezet az útja, melyet a királynak egy enyhítő rendelete, ha nem is lehetővé, de könnyebbé tesz. Innen csakhamar megint menekülni kényszerül és akkor érkezik meg Genfbe, ahol Farel rábírja — átokkal fenyegetve Kálvint — arra, hogy Genfben maradjon

Első genfi tartózkodásának során sem változnak meg életkörülményei. Mint ismeretlen francia lektor előadásokat tartott a St. Pierre templomban a Szentírásról. Azonban ide jóformán senki sem járt el. Genfiiek legalább is nem, csak

egy-pár franciaországi menekült. Hat hónapja minden ellenszolgáltatás nélkül végezte genfi szolgálatát, mikor a genfieknek végre eszébe jutott, hogy azért a szegény francia menekült lektorok valamiből élni is kell... Az ismeretlenség, a közöny és a nyomorúság mindig velejárói egy emigrációban élő szellemi embernek. Kálvinnak is meg kellett ezzel küzdenie. Ő azonban mindezt imádságos lélekkel alázatosan eltűrte, sőt örült neki, hogy szolgálhatott.

Aztán a lausannei hitvitán felszólalásával a Farel és Viret vezetése alatt álló református párt győz. Három hónap alatt közel kétszáz pap hagyja ott a római egyházat Vaud-ban. Kálvin néve és tekintélye emelkedett csakhamar a legtekintélyesebb genfi lelkész lett. Azonban még mindig idegen. Mikor a polgári hatóságokkal az első összeütközés egyházi vonatkozású dolgokban megtörtént Kálvin és Farel — mai nyelven így mondanánk — „tartózkodási engedélyét megvonják” és 1538 április 23-án el kell hagyniuk Genfét.

Először Bernbe, majd Zürichbe végezeti pedig Bazelbe mentek. Szakadatlan helyváltoztatás. Emigráns sors. Bazelben, a nagytudományú Oporin nyomdásznak a házában találnak ideiglenes otthont. Farel csakhamar elmegy Neuchatelbe, ahol végleges otthont talál. Kálvint Bucer Strassburga hívja magához. Strassburg volt a reformáció idején az emigránsok központja. Itt volt a kis francia menekült gyülekezet is, melynek papjává Kálvint hívják meg. Ugyancsak tart Capito ösztönzésére teológiai előadásokat és mindezt heti egy forint fizetésért. A menekült gyülekezetben való papság és teológiai előadások mellett Marottal együtt kiadta a zoltároskönyv első részét, az Institúció második kiadását és első tudományos bibliai kommentárját, a római levelet.

Strassburgban kapcsolatba került az összes reformátorokkal. Neve híressé lesz, igen sok diák jön Strassburgba. Melanctonnal kötött élethosszig tartó barátságot és hatalmas levelezését itt kezdte el.

Ugyanitt házasodott meg, felesége Idelette van Buren egy flandriai menekült anabaptistának az özvegye.

Második Genfben való visszatérése után élete végéig Genfben maradt. De nem szünt meg folytonosan kapcsolatot keresni a menekültekkel és az üldözöttekkel. Erről a menekült angol gyülekezettel, a németalföldi és a francia menekültekkel való tartós kapcsolata és levelezése is tanuskodik.

Kálvin élete történetét sokan megírták már, de vajjon életműve kiértékelésénél számoltak-e eléggé azzal a ténnyel, hogy Kálvin ellentétben Lutherral és Zwinglivel, akik életük végéig hazájukban maradhattak, emigráns volt. Jó lenne egyszer Kálvin életét ebből a szempontból jobban és tüzetesebben megvizsgálni. A legtöbb református egyház eredete emigrációba nyulik vissza. Az első holland református zsinat a németországi Emdenben volt. A legjobb olasz reformátusok: külföldi egyetemeken kellett tanításnak vagy más nyelvű gyülekezetek lelképásztoraik voltak. A nagy lengyel reformátor a Lasco a londoni holland menekült gyülekezet lelképásztora, később szuperintendense volt. Szintén emigráns.

Egy magyarországi egyházi vezető azt mondta egyszer menekült magyar reformátusoknak: „aki hisz, az nem menekül”. Ez is mutatja mennyire feledésbe ment már az a történelmi tény, hogy a kálvini reformáció munkálói csaknem mindnyájan Kálvin Jánossal az élükön, menekültek, idegen földön élő emigránsok voltak. Vajjon nem a mi feladatunk-e az, hogy ezt ne csak számon tartsuk de mélyebben és tüzetesebben foglalkozunk vele? Komjáthy Aladár

Belényesi Gergely levele Kálvin Jánoshoz.

Tiszteletes Kálvin János urnak; Krisztus szolgájának, a genfi egyház legeretettebb előjárójának — Genfben.

Szeretett Kálvin János Uram! Hálásan köszönöm, hogy ottlétem idején oly jó voltál hozzám. Isten fizessen meg Neked érte. Strasburgba érkezésem óta beteg vagyok. Egész tőle telt, mire felgyógyultam. De Isten megsegített s az orvosok visszaadták egészségem. Betegségem meggátolt, hogy írjak Hozzád. De most már minden alkalmat megragadok, hogy levelet küldhessek Neked...

Az én hazámat most a török dúlja. Ezt a minap írták és ez elsomorít. Nagy csapásról számolnak be. Már három éve, hogy szeretett hazámtól távol élek s ezalatt újabb kilenc várost foglalt el a török. Elfoglalta erődítésüket, váraikat, környéküket, falvaikat. Dél felől Siklóst és Ötegyházát. Ausztria felől Vácot, Székesfehérvárt, Veszprémet, Esztergomot. Kettőt egészen feldúltak. Kettőt meglepetésszerűen vettek ugyan be, de ez is a lakosság nagy vesztével történt. Lengyelország felé bevették Miskolcot, Szikszót. A népet vagy lekaszabolták, vagy fogságba hurcolták. Szegedet tizenkilenc évvel ezelőtt foglalták el. Népe lassanként visszatért és építkezett. A töröknek tetszett s annak, aki visszatért, békét ígért. Ezért Szeged népe annyira felduzzadt, hogy az időtájt legnépesebb város lett. A város adózott. Mire meggazdagodott, a török a város előjáróit megáhozrendelte s lenyakasztatta. Szegedet katonaság szállta meg s a népet rabságra adták. Azóta is pusztítják s a megmaradt országból is mérhetetlen számú foglyot ejtenek és hallatlan zsarnokságot visznek végbe.

Ehhez más baj is adódik: Meghalt Zápolya, a király, aki az Evangéliumot befogadta. Helyében most néhány honi zsarnok támadt fel s ezek a töröküldést is és minden más romlást az Evangélium terhére írják. Mondják, hogy az új hit minden baj forrása. Ezért különösképp az evangéliumi keresztyének ellen dühöngenek. Nemrég egy embert meg is égettettek, másoktól elveszik jószágukat, némelyeket bebörtönöznek, holott ezelőtt ilyen a mi országunkban nem mivelték. Az ujhítek mégis hirdetik és hallgatják az Igét! Pedig életüket is javaikat is kockáztatják. Mindezek miatt emészt a szomorúság, mert lélekben enyéimmel vagyok és velük szenvedek.

A pestis is pusztít. Ez a nyavalya már az egész egyház sötét ország tanult fiait is áldozatul szedte. Éhínség is dühöng, mert sáska ette fel a vetést. Szegény hazám! E sok nyavalyája arra indít, hogy hazamegyek. Szegénységem is kényszerít rá s honfitársaim is kérnek. Ezért még e hold-hóban utnakindulok. Bárcsak segítségére lehetnék az egyháznak! Megeshet, hogy életembe kerül, de most nem gondolok vele. Csak Istenért hallhassak meg! Tudom, hogy a török is, a mi zsarnokaink is, akik az Evangéliumot üldözik, cselet vetnek ellenem. Mégis mindennel számolva az uttól nem állok el.

Hanem Téged uram, Kálvin, kérlek, egész egyházzal könyörögj a mi sujtott egyházunkért Istenhez, hogy könnyítse meg a reánk mért csapást. — És kérlek uram, Kálvin, hogy leveleid után ezután is vigasztalj meg. Vendelius révén ugyanis könnyszerrel eljutathatod hozzám. Tudod, hogy a magam fajta embernek szüksége van vigasztalásodra! Ujra kérlek tehát uram, Kálvin, könyörögj Istenhez érettünk! Imádkozzatok egyházunkért, sujtott hazánkért! Kérjed Istent, könnyítse meg ránk mért büntetését! Strasburgban, anno Domini 1545. Martii, 26.

Gregorius Belényesi
de natione Hungarus.
(a magyar Belényesi Gergely.)

„...EGYEDÜL KRISZTUSNAK...!”

Kevés olyan buzgó szerzetese volt a római egyháznak, mint az a fiatal német fráter, akit később Luther Márton néven ismert meg a történelem. Az ezeröttszáz esztendőkről erfurti polgárai bizonyíthatnák ezt. A „magister artium” (művészetek mestere) tudományos fokozatát már kolostorba lépése előtt elnyerte az erfurti egyetemen, közismerten kivételes tehetséggel áldotta meg Isten, de a kolostorban mégis alázattal végezte azokat az alantas munkákat, amiket rendtársai sokszor gúnyolódva bíztak rá. Olykor a városban, sőt a város falain kívül is látták fekete csuhájában koldulni rendje számára. Az erfurti egyetem rektora végül már tiltakozott egyik magiszterének ilyen nyilvános alázkodása ellen, mire a fiatal Luthert tudományos munkára rendelték be.

Olyan buzgalommal végezte vallásos gyakorlatait, hogy a sok böjtöléstől, imádkozástól, önsanyargatástól és virrasztástól egészsége leromlott; őt azonban egyre tovább égette szerzetesi fogadalmában vállalt kötelességének a tüze.

A pápának nagy tisztelője volt. Egyszer a kolostor könyvtárában bibliatanulmányozás során eretnek gondolatokon kapta rajt magát. Erre szent ijedséggel vallotta meg, milyen bűnös is ő, hogy el tud tévedni a Szent-Egyház utjáról. Hálát adott Istennek, hogy a pápának oly sok bölcsességet adott, hogy megérti és megmagyarázza mindazt, ami őt, szegényt, egyszerű és bűnös szerzetest csak eretnekségre vezet.

Később rendje bizonyos vitás ügyek elintézésére Rómába küldte. Sajnálta, hogy szülei még élnek, mert egy Rómában tartott miséjével megváltathatta volna őket a tisztító-tűzből; hiszen így mondják (és ezt sokat idézte magában Luther): „boldog az az anya, aki azt a gyermeket szülte, aki Rómába megy, különösen pedig akkor, ha szombatot miséznek a Szent Jánosról elnevezett templomban”.

Luther egyházának engedelmes, hű fia volt. Az egyház tanítását fenntartás nélkül hitte. Szent alázattal tekintett a Róma utcain tavagató II. Gyula pápa után és mint minden zarándok, ő is megjárta térdencesznya Pilátus lépcsőjét, melynek minden egyes fokáért a tisztító-tűzből való kilenc esztendő elbocsátás járt. Fia, Luther Pál mesélte később, hogy ott, a Pilátus lépcsőjén villant először édesapja lelkébe ez az ige: „Az igaz ember hitből él”.

Ez az isteni szó összeütközésbe került a buzgó szerzetes eddigi hitgyakorlatával. Wittenbergben, mint a teológia doktora, előadásai során csak ezzel az igével foglalkozott. — Mit jelent az isteni igazság (iustitia)? — Előszertettel tárgyalta azokat a bibliai könyveket, ahol ez a kérdés, vagyis az isteni igazságnak és a megigazulásnak a problémája állnak a középpontban. A zoltárokkal kezdte (1513-15), majd a Római levéllel (1515-1), a Galata-levéllel (1516-17) és a Zsidókhoz írt levéllel (1517-18) folytatta.

Természetesen rengeteg belső tusakodás jelölte Luther hitéletének a fejlődését. Lelkében nagy harcot vívott az egyházzal, a római pápával szembeni vak engedelmisség az Isten igéjének világosságával.

A ma embere nehezen érti meg, hogy mit jelentett ez akkor, abban a korban, amikor hamar fellobbant a máglya tüze, ha valaki az egyedül üdvözítő egyház tanításával szembehelyezkedett.

Luther nem volt forradalmár, eredetileg nem akart egyházszakadást. Csak azt akarta elérni, hogy Krisztus egyházában egyedül az Evangélium legyen az abszolút tekintély, valamint hogy az ember és Isten között az Ur Jézuson kívül ne legyen más közvetítő. Jobb meggyőződése ellenére vettek az események nemkívánt fordulatot, melyek azután az „Exsurge Domine” (1520. június 15), „Decet Romanum pontificem” (1521. január 3) kezdetű pápai bulláknak, valamint a Wormsi Ediktumnak a kibocsátásához (1521. május 26) vezettek. Ezek a bullák, illetve az ediktum Luthert kiátkozták, írásait elpusztításra ítélték, követőit pedig törvényen kívül helyezték. A római egyházat sokkal jobban megkötötte évezredes hagyománya, semmint hogy át tudta volna venni azt a tüzet, amit a Szent Lélek az erfurti szerzetes lelkében gyújtott.

Luther belső fejlődésére fényt vetnek következő szavai (az 1533-ban műveikhez írt előszóból): „Első írásomban sok tisztelettel sok engedményt tettem Rómának, de utolsó műveimet mindezeknek az engedményeknek az elhagyásával egyedül Krisztusnak szenteltem. Krisztusnak, az én Uramnak köszönöm, hogy odáig vezetett, ahol jelenleg vagyok. Dicséret és dicsőség legyen néki az Atyának és Szent Lélek Istennek nevében!” Komjáthy Aladár.

Térj magadhoz drága Sion! Van még Néked Istened...!

Magyar Gályarabok

Végső áldást mondj hazádra, mely távolról int feléd,
Egi honnak a határa van már hozzád közelébb;
Édes érzés mért fog el, melytől olvad szív, kebel?
Sion! minden másképp lesz ott, el fog tűnni nagy sirásod...

(Gályarabok énekéből.)

Nemrégén Dél-Franciaországban jártam. Fáradtan érkezünk fel az „állhatatossá” elnevezésű várbörtön tornyába. Olvastam Marie Durand üveg alá rejtett karcollatát: Resister! Ellenállni! Hammincyolc évig karcollgatta tüvel, az alatt amíg a kenyeres kosarat felvette. Nem fejezhette le. Az utolsó másfél betű hiányzik a szóból. A szellős nyílásokon átszáguldó szélről belső rosszullet fogott el.

A pusztai egyház muzeumában olvastam Knox János, skót reformátor nevét. Ötezer más név fedte, takarta, fogta körül a nevét. Knox is két esztendőt töltött az ötezerrel a francia gályákon.

Nemrégén Amstendamban voltam. A barátom egy templomra mutatott: „Az utolsó háboru alatt lemészárolták benne a tanácskozána összejeött papokat, presbitereket. Nem volt ellenük bizonyíték. Így végeztek velük s azután a vért felmosták. Ma márványbavésitt ananybetűs tábla fogja össze a nevüket.”

Milyen jó lenne, ha az ember meggyüüllné a vérontást és megkímélné a vért, mert „abban vagyon az ő lelke.” Mégis: fellapoztam a történelmünket és közreadom, amit a gályarabjainkról írva talláltam:

A „gyászévtizedben” a gályarabok történetének tulajdonképen három fázisa van. Az 1663. év előtti „bujdosó lázadás”. Ezt Endélyből Petröczy és Szulhay vezették. Betörték Magyarországra is s a katolikus főuraktól szorongatott hajduság nagy része hozzájuk állt. A gyürkei csatában a felkelést levertek és az ott elvérzett ezeröttszáz „bujdosó” között számos protestáns lelkész is halálát lelte.

Ugyanezidőtájt Arvában és Liptóban Gáspár zenidülésével evangélikus pör-lázadás tört ki. Bársony Gyöngy, kassai katolikus püspököt megverik s János testvérét meg is ölik. Páskát karóbaluzzák s a környékbéli huszonnégy evangélikus bírót fellakasztják.

Az 1673. évi Zrínyi, Wessellényi, Nádasdy, Frangepán, jobbára katolikus főurak összeesküvésével kapcsolatban megvádolják Vitnyédi Istvánt, Nádasdy volt kancelláriusát, hogy el akarta fogatni a császárt és a francia követet Bécsben pénzt vett fel. Egy debreceni sánta ember járt volna nála Pápan. Ezzel Bethlen Miklósnak Endélybe, és a Felvidékre a protestáns lelkészeknek levelet küldött

volna, hogy az összeesküvők oldalára állítsa őket. Ugyanebben az évben Szelep-csényi György, esztergomi primás Zólyom, Turócz, Liptóvármegyék és az összes bányavárosok protestáns lelkészeit Pozsonyba, Delegatum judicium elé, „választott bíróság” elé idézi. Hamminckét evangélikus és egy református lelkész jelent meg. Egy visszatért a katolikus hitre, a többi halálra ítélték. A császár megkegyelmez nekik, de le kell mondanai állásukról vagy az önkéntes száműzetést kell választaniok. Sokan Szászországba vándorolnak ki. Közöttük van Burius, korponai lelkész, aki az üldözöttek történetét megírta.

Az 1674. év elejére a protestánsok összes lelkészeit, tanítóit Pozsonyba idézik. A törökök a hódoltság területéről nem engedik ki őket s az endélyiek nem jelennek meg. Összesen megjelent 284 evangélikus és 52 református személy. A kínzások után a „legmakacsabbakat” gályákra ítélik. Ezek között van 39 református és 22 evangélikus lelkész és tanító.

Az első csoport 41 tagból állt. Kollonics püspök különleges meghatalmazást szerez a császártól, hogy az elítélteket ő maga sanyargattathassa. Trieszten keresztül Lipótvárról indítja Nápolyba a csoportot. Közöttük van a hetvenegy esztendő Gócs Mihály, Ilyés György, evangélikus esperes, Selyei István, pápai református püspök és Kócsi Csörgő Bálint, a pápai iskola igazgatómárá. Kócsi Csörgő Bálint a menetben szándékosan hátramarad, hogy a betegek és az öregek elől az ülteléseket testével fellfogja...

Esztendő múlva az életbenlévőket Ruyter Adonján Mihály, holland tengermagy a nápolyi gályákról kiváltja. Hollandiába, Svájdba, (Zürichbe) és Szászországba segíti őket. A zürichiek iránt Tünetitni, neves genfi lelkész mutat különösebb érdeklődést. Később többen hazatérnek. Így Kócsi Csörgő Bálint is. Nem-sokára ujra a pápai iskola igazgatója; Rákóczi Ferenc tábornokának Pápan titkára.

A gályákra ítélt második huszas csoportból időközben egy lelkész kiszabadul. A tizenkilencet 1675. ben indítják utnak. Előzben az első csoportot kiváltják. A császár belátja az üldözöttek céltalanságát, megkegyelmez nekik és az életbenmaradtak Buocatiából visszatérhetnek hazájukba.

Nemcsak Kócsi Csörgő Bálint, hanem Selli (Selyei) István, pápai református püspök is tanubizonyoságot tett rendíthetetlen hitéről. Külön feljegyezték róla, hogy a pozsonyi Delegatum judicium előtt tartott disputációjával, beszédeivel különösen magárvonta a figyelmet. Sem a pozsonyi, sem a berencsi börtön, sem a gályarabság nem törte meg.

Viski J.

Reformatori arckép.

(Részlet Révész Imrének 1863. — ban Debrecenben megjelent „Dévai Bíró Mátyás az első magyar reformátor” című munkájából.)

... Célja nem az volt, hogy ő magának biztos, nyugalmas és állandó hivatalt szerezzen, hanem az, hogy a reformáció eszméit és intézményeit minél több helyen hirdesse, terjessze és megszilárdítsa. Az ő munkája a magvető munkája volt, ki ha elhínté egy ponton magvait, tovább lép, hogy munkáját folytassa, Istenre bizván az áldást s neki hagyván az eredmény dicsőségét. Dévaynak egy lelkész világi boldogságára nézve különben is igen szerény igényei voltak. Szerinte az, amit a lelkész a gyülekezettől fáradsalmi jutalmul várhat, nem több, mint „victus es amictus”, élelem és öltözet.

Dévay reformatori fellépése a legeszántabb és leghatározottabb vala. Művei mutatják, hogy nem kételkedett, nem tartózkodott, még a fokozatos haladással sem sokat törődött, hanem az általa megismert igazságokat teljes őszinteséggel, nyíltsággal és bátorsággal hirdette, s a gyakorlati egyházi életnek ezen igazságokhoz képesti átídomulását erélyesen sürgette.

Ő az egyedül hitálati megigazulást, a Krisztus kizárólagos közbenjárói méltóságát, a hívek egyetemes papságát, — a reformációnak e legfőbb egyetemes alapelveit, minden következményeikkel együtt elfogadta, hirdette, életbe léptette. A jócselekedetekbe való bizakodást, szenteknek segítségül hívását, közbenjárását, bünbocsátó leveleket, ereklyéket, bucsujárásokat a legkeményebben megtámadta; a papirend előjogos méltóságát, fokozatait tagadta, a gyülekezetek szabad választási jogát hirdette, az egyetemes papság elvénél fogva a tanítás, vigasztalás és sakramentum-kiszolgáltatás jogát, magán-köriben és szükség esetén még a nőknek is megengedte. — Limbust, purgatóriumot, transzsubstanciát (az ostyá átváltozását), canonica órákat, fülbegyónást, s más eféléket határozottan megtámadott, végképen kiirtani szándékozott. Ünnepekről és böjtről igen szabadelvűen nyilatkozott; az urvaszorának két szin alatti vételét életbe léptette s a közönséges isteni tiszteleten a nemzeti nyelvet jogába visszaállította. Ő egyedül a Krisztusra és az ő igéjére tekintett és semmiféle földi hatalom előtt meg nem rendült és ki nem tért.

Vivta pedig Dévai a reformatori harcot nemcsak magasztos erkölcsi erővel és vértanui teljes elszántsággal, hanem kitünő észtehetséggel, nagy tudománnyal és műveltséggel is.

Magyar református prédikátorok kényszermunkán, a XVII. században.

Bár hordozzad zsarnok láncát;
érjen kínos rab-halál;
Ha hitedet el nem játszád,
Utad égbe nyitva áll.

Örvendj mindig és vigadj;
Emlékezz, ki népe vagy!
Sion! nincs több Isten egynél,
Benne hát ne kételkedjél!

K á T é

40. Miért kellett Krisztusnak a halált el-szenvednie?

Azért, mert Isten igazságának és igazmondásának semmi más módon a mi bűneinkért eleget tenni nem lehetett volna, hanem csak az Isten Fiának halála által.

41. Miért temettetett el?

Azért, hogy bebizonyítsa, hogy valósággal meghalt.

43. Mi egyéb hasznunk van még Krisztus áldozatjából és halálából?

A mi halálunk nem bűneinkért való elégtétel, hanem csak meghalás a bűnnek és átmenetel az örök életre.

Az, hogy ennek ereje által a mi ömberünk övele együtt megfeszítették, megölettek és eltemették, hogy a test gonosz indulatai ne uralkodjanak többé mibennünk, hanem mi magunk hálaáldozatul önéki szenteljük magunkat.

44. Miért teszed ezt is hozzá „szállá alá poklokra?”

Azért, hogy legnagyobb megpróbáltatásaim között bizonyos legyek afelől, hogy az én Uram, a Krisztus, az ő kibeszélhetetlen gyötörődésével, fájdalommal és rettenetével, melyeket lelkében, a keresztján és annak előtte is elszenvedett — engem a pokoli aggodalomtól és gyötrelemtől megszabadított.

A mai kérdések és feleletek közül a 43-ikhoz fűzünk néhány gondolatot:

A Római levél 7-ik fejezetében Pál apostol megkapoan írja le azt a harcot, amit ugyanazon személyiségen belül a lelki ember viv a testi emberrel. A testi ember erős és ezért sokszor maga alá gyüri lelki küzdőtársát. Pál apostol ezért kiált fel így: „Oh én nyomorult ember! Kicsoda szabadít meg engem a halálnak testéből?” De utána győzelmesre fordul kiáltása: „Hálát adok Istennek, a mi Urunk Jézus Krisztus által” (Rom. 7:24, 25).

Ezt a diadalmat, boldog halaujjongást indokolja a Heidelbergi Káté 43-ik felelete, mondván: Krisztus áldozatából és halálából az a hasznunk, hogy annak ereje által a mi ö-emberünk is megöletik, hogy a test gonosz indulatai ne uralkodjanak többé mibennünk (Rom. 6:6, 7).

„Krisztus halálában valamennyi ö-ember — a múltbeliek, jelenlegiek és jövőbeniek is — megölettek; mindaz, ami még bűn és gonoszság, a Golgothán legyőzetett; a régi elmúlt, a világ idegen hatalmassága megtört s a bűn immár anakronizmus.” — Magyarázza Barth Károly a 43-ik kérdést és feleletet.

Dr. SOOS GÉZA 1912 — 1953

Ezután láték új eget új földet és látám a szent várost, az új Jeruzsálemet, (amely az Istentől szálla alá a mennyből, elkészítve...) Jel. 21 : 1, 2.

Te azért a munkának terhet hozzád, mint a Jézus Krisztus jó vitéze. (II. Tim. 2 : 3.)

(Dr. Soos Géza református lelkész, az Észak-Karolin (USA) állambeli Mountain Retreat kollégium tanára, a Szétszórtságban élő Magyar Református Egyház főtitkára, 1953. szeptember 5-én Macconelsburg mellett. (Pa) autószerencsétlenség áldozata lett. Földi porait szeptember 10-én Ligonier-ban, öt magyar lelkész áldásával helyezték örök nyugalomra. Felesége és öt kis árvája siratja, valamint a szétszórtságban élő magyar reformátusok is fájó szívvel gyászolják.)

Pennsylvania sikos országútján a ködben egy autó nekivágódik a hídfőnek és kapjuk a hírt: Soos Géza halott.

A minap még terveztünk, leveleztünk vele; a szétszört magyarok és protestánsok ezernyi gondját raktuk a vállára s ma... emlékeztünk róla. — Igen könnyű, de mégis végtelenül nehéz feladat.

Könnnyű, mert aki őt igazán ismerte, emlékek légióját vonultathatja fel, de mégis nehéz, mert hihetetlennek tűnik, hogy nem néki, hanem róla írunk s hogy ez immár... emlékeztet.

Vannak emberek, akik álmokat látnak és ezért csodálják őket; álmaik nem silylik meg a végrehajtás erőpróbájt. — Vannak mások, akik hangszorgalommal dolgoznak és ezért megbecsülik őket; bevált terveket munkálnak. — Soos Géza egy személyben volt a látomásoknak és a megvalósító hűséges munkának a hőse. Ezért szerették nagyon sokan kivételes szeretettel és ezért ütközött olykor a megismerés falába.

Ahhoz, hogy egy szelencét értékelni tudjunk, kulcsra van szükségünk; csak így látjuk meg a benne rejlő drágaköveket. Vannak emberek, akiknek a teljes megértéséhez kulcsra van szükség; csak így tudjuk meg, hogy milyen drága lelkek voltak ők.

Soos Géza élete-titkának a kulcsát adja a fenti két íge. Aldottemlékü atyánk fia a Pathmos-szigeti látóknak és Timótheusnak, Jézus Krisztus jó vitézének a lelki testvére volt. Akik velünk együtt nagyon szerették, azok ennek a kulcsnak a segítségével látták meg kivételes kincseit, akik pedig gáncsolták, azok a kulcs hiányában nem ismerhették, vagy félreismerték.

Soos Géza a látomások hűséges munkása volt.

Othon a harmincas években, mint diákember és mint fiatal diplomás, egy megújult, lélekben újjászületett magyar ifjúságról álmodott. Ifjakat látott, akik példaadó módon tanulnak, tudományukat Istennek szentelik, az Igéből élnek. Tisztaéletű és kiművelt fejű magyar fiatalságot látott, amelyik méltó

Isten kegyelmére és kiérdemli Európától a szebb magyar jövőt.

Más fiatalember fejében az ilyen álom idealista képzelgés maradt; az ő lelkében megvalósítandó tervvé formálódott. — A budapesti tudományegyetem jogi karán évfolyamtársainak jobbjai szakkönyveket bujtak, ő pedig kezében a bibliával a főváros iskoláit, majd az országutakat járta. A hozzá hasonlókkal vallatva, látomását kezdte beledolgozni a valóságba.

A Soli Deo Gloria református diákszövetség keretében nagyrészt az ő munkája nyomán keletkeztek országsszerte a 10—20 tagból álló diák-kollégiumok s a felnövekvő református értelmiség jelentős része ezekben a kollégiumokban tett szert vallásos, sőt sokszor magyarságméltó is.

Soos Géza a szomjas diáklelkeknek meggyőző erővel hirdette az Evangéliumot s ugyanilyen meggyőző módon mutatta fel előttük a református magyar ifju eszményképét. A diákok lelkesen hitték neki, mert amit hirdetett igaz volt és mert életével példázta.

Végig színjelesen végezte a gimnáziumot; kitüntetéssel tette le egyetemi vizsgáit és a kormányzó gyűlésével avatták az államés jogtudományok doktorává. Később ugyanilyen eredménnyel tette le az ügyvédi és bírói vizsgát. Felfogóképességét, kivételes emlékezőtehetségét és szellemi energiáját csak hite mutatta felül. Abban a tudatban, hogy Jézus vitézként hadakozik, nem ismert akadályt az újjászülető református magyar ifjúság kialakításának az útjában.

Mindjobban belenőve az egyház életébe, azokhoz tartozott, akik a magyar református egyház megújulásáról, a hívek sokaságának az Igével való élő és állandó kapcsolatáról álmodtak. Férfikora tavaszán ezt az eszményt szolgálta a Soli Deo Gloria szövetség és a magyarországi ökumenikus ifjúsági bizottság élén, majd mint presbyter és számos evangélicus szóok. — Lendületében az egyház hivatalos vezetői olykor óvatosságra intették, de Soos Géza számára a legfőbb tekintély mindig Krisztus volt, az egyház láthatatlan Feje. Számos kérdésben az idő őt és nemzedékét igazolta.

Látomásai közé tartozott a keresztényiség egysége. De ez sem maradt nála pusztán eszmény, hanem gyakorlati programmá vált. János evangéliuma 17. részének 21. versét nemcsak más protestáns, hanem római katolikus lelkészekkel is együtt foglalta imádságába s őszinte hitbéli meggyőződéssel ismételte az Ur könyörgését „hogy mindnyájan egyek legyenek...”

Az egyetemes keresztény egység látomása mellett azonban Soos Géza megmaradt jellegzetesen reformátusnak; alkalmas és alkalmatlan időben hirdette, hogy Krisztus ki-

rátly az élet teljessége felett. Ebből következő életének egyik legnagyobb ölelésű víziója, a Krisztusnak testvéri egyetértésben szolgáló magyar nemzet, Egyrészt szinte vallásos meggyőződéssel őrizte magyarságát, másrészt pedig azzal munkálta népének lelki egységét, hogy a különböző hitű és nézetű magyarokat az együgyű Krisztus elé igyekezett állítani.

Azt, hogy magyar, Isten kegyelmi ajándékának tartotta és élete egyik legnagyobb feladatának tekintette. Erről másokat is lelkesen igyekezett meggyőzni. Életerzéssé nőtt benne a páli íge: „Mert kívánám, hogy én magam átok legyek, elszakasztva a Krisztustól, az én atyámfiaimért, akik rokonaim test szerinti” (Róm. 9 : 3). Hazájáért és népéért nem riadt vissza a kockázatoktól s a legválságosabb időpontokban hű vitézként harcolt látomása megvalósításáért.

(Ehelyütt adassék tisztesség és elismerés feleségének, aki a kritikus időkben magyar asszony módjára, egyetértéssel és önfeláldozással viselte ura döntéseinek a súlyát s azt hitvesi szerelmük harmatos virágainak tartotta.)

A Krisztusi és minőségi magyarság látomását következetesen munkálta.

A számitetés nem törte meg. Még jobban megkopott addig is többször kiolvasott bibliája és még energikusabbá váltak arcvonásai. — Ifjúkorában körülményei miatt nem tehetett eleget Isten külön hívásának; ezt most pótolta és példás eredménnyel, meglepő rövid idő alatt, elvégezte Gensben a teológiát.

Az öregdiákok azonban a héber- és görög szövegek francia elemzése közben is meglepték a régi víziók: új magyarság, külön magyarság, lelki magyarság; a szenvedésben megújuló magyar református egyház; a szétszórtságban is felragyogó magyar téniusz; Krisztus köré seregülő magyarok tábor. Álmai otthon megszakadtak; itt kint újra-álmodta s a valóságba sugallta őket. Menekült, fogoly és szenvedő magyarok sokasága százával bizonyíthatja, hogy Soos Géza hű vitéz módjára hadakozva, mindhaláláig kitartott eszményei mellett.

Akik a Szétszórtságban élő Magyar Református Egyház létrejöttét Isten ajándékának tekintik, azok az ő nevére is emlékeznek; akik a Magyar Szellemi Munkaközösségben minőségi magyarságról álmodnak, azok az ő álmaikat látják; az Új Magyar Ut hívei olvashatják, hogy miképpen akart különböző hitű és nézetű magyarokat egységes vízióban testvériségbe ölelni; sokan azok közül, akik a Svájci-Magyar Társaság áldásos segítségét élvezték, az áldottemlékü Irtel Károly mellett az ő nevére is hálával emlékeznek (a genfi csoport megalakulása nagy-

részt az ő érdeme). Ezen felül ki tudná még hiánytalanul felsorolni azokat az alkalmakat, ahol Soos Géza látása, hite, példaadása ihletett és fíradhatatlan cselekvése mindenkit megszügyenített!

Az ő szellemi képességeinek és energiájának a birtokában mások önmaguknak állítanak országos emléket, Soos Géza ehelyett beleáldmodta magát, beleélte életét egyházába és a magyarságba. Hittét, látomásait, életének a példáját továbbadta másoknak, nekünk; meglópta éjszakáinak, sokszorosan megszolgált pihenéseinek, megérdemelt családi boldog csendességeinek az örít és azokat szétszórta Krisztus szerinti testvérei között s néki nem maradt „semmije”. Az ilyen „szegényeké” a mennyeknek országa.

Amióta Soos Géza kora ifjúságában az Ur Jézus Krisztussal találkozott, látta az új eget, új földet és az új Jeruzsálemet s a pennsylvaniai hídfőig szakadatlanul, szinte türelmetlenül sietve dolgozott, hadakozott értük, mint Jézus Krisztus jó vitéze. Miközben életének a kincseit szent vízióért szinte könnyelműen szórta szét, talán azt feleltte egy-egy pillanatra, hogy az új Jeruzsálem Istentől, a mindenség szabados Urától elkészítve száll alá a mennyből, és pedig az idők teljességében, melynek csak az Atya a tudója.

41-éves korára befejezte azt a munkát, amit 81-éves korukra is csak kevesen tudnak elvégezni. Ne sirassuk őt, mert már madára öltötte az elhívottak fehér köntösét s az örökkévalóság kristálypalotájában immár boldogan, színről-színre látja azt, amit mi csak hiszünk. Sirassuk inkább önmagunkat, akik őt elveszítettük. De rövidesen állítsuk meg könnyeink pergését, mert emlékéit úgy tiszteljük méltóképpen, ha helyébe állunk. De sokan álljunk a helyébe, mert ő eddig sokunk helyett élt, tervezett és dolgozott.

Ha egyáltalán van emberi gyógyír a szerető életársat vesztette hitves fájdalomra, ifju özvegyét azzal vigasztaljuk, hogy megboldogult férjének barátai, álmainak és szolgálatainak részesei, Krisztusban testvérei szeretetükkel veszik körül és aggódó szeretettel gondolnak őt szép gyermekére. Soos Géza árva családja számíthat rájuk; számíthat ráink.

Kedves Gézánk, Isten veled!

Háboru, deportálások, árviz, földrengés és az igazak elvesztése idején felmerül lelkünkben a „Miért?” — Válaszképpen mi szétszórtságban élő magyar reformátusok hallgassuk Jézust:

Amikor az ártatlan Gaileá-béliek megöletése és az összedőlő Silóam tornyának az áldozatai felől faggatták Őt (Luk. 13 : 1—5), ezt mondotta: „Bizony mondom néktek, hogy nem voltak bűnösebbek ezek, minthogy ezt szenvedték, de ha ti mind meg nem tértek, mind hasonlóképpen elvesztek”.

Kupa László

A nyitott ajtó

Prédikátorok élményei.

Csengetésemre egy fiatalasszony nyitott ajtót. Két csöppesség kapaszkodott a szoknyájába és ők is kíváncsian lesték, hogy ki ez a bajszos bácsi. Amikor mondtam, hogy lelkész vagyok és családát látogatok, a fiatalasszony türelmetlenül nézett megkezdett munkájára és látnivaló volt, hogy sajnálja rám vesztegetni az idejét. De győzött a társadalmi énje és kényszeredett udvarias mosollyal beljebb tessékel.

Gépies mozdulattal leoldotta szappanhabos kötényét, sajnálkozó pillantással a székre vetette, simított egyet a haján és leült velem szembe, mint egy áldozati galamb. Sőhajlásában unalmas megadás érződött.

„Csodálom, hogy a lelkésztől elküldte hozzám, tiszteletes ur”, kezdte a beszélgetést.

Ertetlenül néztem rá.

Erre hányaveti módon, ideges sietséggel elmesélte, hogy tavaly néhány kellemetlen órája volt a gyülekezet lelkészevel, mert nem akarta megkeresztelni a gyerekeit.

„Miért?”-kérdeztem.

„Mert kifogásolta, hogy nem gyakorlom a vallásomat”.

Szó szót követett s hamarosan kiderült, hogy a fiatalasszony nem hisz Istenben. Türelmesen hallgattam s közben a kezemet odanyújtottam az egyik pici-lánynak. Az játékosan forgatta a jegy-gyűrűmet s ezzel a másik figyelmét is lekötötte.

Ugy látszik, hogy türelmem bosszantotta a hölgyet, mert mind jobban tűzbe jött. Rendszertelen és sokfelé csipős kirohanása végén jól leszólt a lelkészeket s diadallal nézett rám, mint ahogy a kezdő ügyész néz a vádlottra első vádbeszéde után.

Békésen a szemébe néztem és elmosolyodtam. Ez meglepte.

„Hogyan, — hát tiszteletes ur nem sértődött meg?”-kérdezte.

„Nem én, válaszoltam nyugodtan, az apostolok sem sértődtek meg, amikor vitába bonyosították őket, hanem hirdették az evangéliumot. Én is csak annyit mondom, asszonyom, hogy legalább egy esemény még lesz az életében, amikor találkozni fog Krisztussal. Akkor térjen Hozzá!... Térjen meg!”

Most ő nézett rám értetlenül. Mást várt. Bizonyára azt, hogy az egyház, meg a lelkészek védelmére kelek, meg hogy Isten létezését bizonygatom. Nem tudott mit kezdeni megtérésre hívó váratlan tanácsommal. Pillanatokig bizonytalanul nézett rám, mint mikor a diák nem érti a kérdést, de azután arca kezdett öntudatos vonszokot ölteni.

Megelőztem: „Hogy milyen jögon avatkozom a magánéletébe? Azon a jögon, hogy én az Ur Jézus Krisztus követe vagyok s az Őr nevében beszélek.” — Azzal felálltam és a gyerekeknek pacsira nyújtottam a kezem.

„Tulajdonképpen miért hadakozott ezeknek a csöppsegeknek a megkereszteléséért?”-kérdeztem indulófében.

A fiatalasszony vállat vont: „Mert a gyerekeket megkereszteltetni — szokás” — mondotta. Azzal udvariasan kezet fogtunk és az ajtóhoz kísért.

Egy pillanatra visszatekinttem. Ugy tűnt, mintha cinikus mosolya nem lett volna olyan magabiztos, mint amikor fogadott.

E látogatásomat követő vasárnap én prédikáltam. Tíz óra előtt egy-két perccel, néhány presbyterrel a Szent Lélek segítségéért imádkoztunk: Az „ámen”-nél megszólalt az orgona; beléptünk a templomba s a szószékre mentem. Szépen egymás mellé raktam bibliámat, az isteniszletei rendtartást és az óramat. Néhány pillanatra fejet hajtottam, majd végignéztem a gyülekezetet.

Sok ismerős és ismeretlen arc fordult felém. Egyszerre csak megakadt a tekintetem.

Nicsak! az én hitetlen beszélgetőtársam — mondtam magamban. Ott ült a templom közepétáján. Haja ezuttal platinaszöke volt, szája karmínpiros s a körmei nemkülönbön. Kifogástalan templomi arckifejezéssel keresgélte zsolnároskönyvében az elsőnek jelölt éneket; csak én láttam, hogy tulajdonképpen nevetés fojtogatja.

A liturgikus rész alatt olyan tekintetet öltött, mint egy jazz-rajongó egy Beethoven-szimfónia hallatán. — Azután a gyülekezet helyetfoglalt s prédikációmba kezdtem. Az Őr imádság első sora volt a textusom. A Mindenhatóról beszéltem, aki Krisztusban Atyánk nekünk.

Beszédem első felében azt érzékeltetem, hogy az egyéni és kollektív élet „illogikus” katasztrófájában a Szent és Megfoghatatlan Istennel találkozunk, aki a mennyekben, tehát végtelenül felettünk, a szent ismeretlenségben trónol.

Időközben egy-egy pillantást vetettem szkeptikus hallgatómra. Mintha figyelni kezdett volna. — Ahogy percről-percre bontogattam a gondolatot, szája szegletéből úgy

tűnt es fokozatosan a felsőbbrendű mosoly és komolyan hallgatott. Mesterkelt vasárnapi arckifejezése természetessé vált.

Erdekes, gondoltam magamban egy lélegzetvétel alatt, ez az asszony gondolkodik.

Prédikációm második felében a Krisztusban megjelent isteni kegyelem és szeretet mélységét magyaráztam. — A kozmikus végtelenség Teremtője tehajol az emberparányhoz és keresi a lelkét. Krisztusban, az élet ezernyi ellentmondása dacára is, megtapasztaljuk, hogy az Ő sujtó-simogató keze aiyai kéz s hogy Ő féltékenyen a magának akar bennünket.

A fiatalasszony feszülten figyelt s tekintete lelki szomjúságot tükrözött. — Megdöbentem. — Itt most történik valami; s eszembe jutott a presbyterekkel való imádságom a Szent Lélek jelenléteért.

A templomban teljes csend honolt. A hívek a lenti padokból és a karzaton is keresztényen módon hallgatták a prédikátort, a nagyothallók figyelemmel szorították füllükre kagylóikat, de egyik sem figyelt úgy, mint az a „hitetlen” nő középtájon.

Hirtelen beszédem fonatát is elveszítettem és két-három másodperce telt, míg jegyzetem nyomán a harmadik részbe fogtam. Igyekeztem aktuálissá tenni az Irás szavait. Anyáknappára tekintettel a szülők felelősségéről beszéltem; arról, hogy a kisgyermek rajtunk keresztül látja jónak vagy zsarnoknak Istent s hogy a szülők magatartásán mulik, vajjon kialakul-e helyesen a zsenge gyermeklelkében a Mennyei Atya arca.

„A gyermek reád néz, édesapa és édesanya, mondottam — képzeletében óriássá növeli arcodat és látni véli Istent”.

KERESZTYÉN POLITIKA

Talán nem felesleges más szavakkal megismételnünk e rovatunknak már korábban megjelölt célkitűzését:

Arra a kérdésre keressük a választ, hogy milyen legyen a keresztyén ember és hogy milyen magatartást tanúsítson mind ő, mind az Egyház egyrészt a mai válságos időkben, másrészt pedig a jövőben.

A fenti problémán belül szűkebb feladatunknak tekintjük a keresztyén magyar ember jelenben és jövőben való tájékozódását.

Mit nyújt Európának a protestantizmus?

Lapunk számára túl nagyot markoló elméleti kérdés — mondják bizonyára sokan. De talán még sem az, ha elfogadjuk Toynbee angol történettudósok múlt számunkban közölt megállapítását, mely szerint a civilizációk sorsa végső elemzésben a személyek döntésétől függ.

Az európai civilizációk sorsát mi is sajátosan befolyásolhatjuk, maroknyi protestáns magyarok és így Európa is másként reagálhat a mi külön problémáinkra. Ugy is mondhatnók, hogy ha Isten akaratát mi másoknál tisztábban megéljük, ha magatartásunk keresztyénibb, akkor a történelem Ura számárunkat tulajdonképpen felhasznál bennünket a jövő társadalom építésére. Sohse feledjük, hogy — a történelem szemével mérve — a keresztyénség sorsa egy maroknyi nyomorult ember Krisztus-hírségén mulott, vagy hogy pl. a római birodalom egy etruszkok uralta parányi latin nép akaratából, magvából nőtt. A történelem igen sokszor a minőséget igazolja a mennyiség rovására.

Amikor e soraink élére a protestantizmus európai szolgálatának a kérdését irtuk, a protestantizmusba magunkat is belegendoltuk; az adandó választ tehát nemcsak időszzerű, hanem bennünket közvetlenül érint.

„A politika gyümölcsei — írja H. Bornkamm a heidelbergi „Sonntagsblatt“ 1952, november 23-i számában — jól megmunkált szellemi talajban tudnak csak kellőképpen érni. A jövőbeni politikai döntések szellemi előkészítéséhez pedig mindenki hozzájárulhat, még azok is, akiknek nincs politikai befolyásuk.“

Röviden előrebocsátjuk tételünket:

A Reformáció középpontjában a független, személyes szabad döntésekre elhívott ember áll. A protestantizmus ezt nyújtja a jövő szellemi Európájának.

A nyitott ajtó

E harmadik rész alatt a szöke nő arcán félelemmel vegyes meghökkenést láttam, majd a szülői felelősség isteni méreteinek hallatára vér szökött az arcába.

Ez a nő megtér! — villant át agyamon a gondolat — még hozzá most, itt, ezekben a percekben tér meg! — Szent borzadás futott rajtam végig. A Szentlélek Isten jelen van és ott lent a padban, annak a vöröskörmű „hitelessen“ nőnek a lelkében Ige vé válik a beszédem. — Minden olyan, mint mások. A tempom, a gyülekezet, az orgonaszó, a kenyer a tálcán és a bor a kehelyben, s mégis, az Ige által jelen van és cselekszik az Isten!

A befejező mondatokat jegyzetemből szinte szószórint olvasnom kellett, mert Esaiás elhívásának a versei (6. rész) keresztül-kasul cikáztak a fejemben.

„Szent, Szent, Szent vagy óh Isten, mert az én gyarót beszédem által egy embert megaláz és felemel a Te Lelked!“ — Így zengett bennem a hozsánna és ujjongva szerettem volna rámutatni arra a lángvörös, platinaszöke, hívő asszonyra, akiben írt és most történelem, élette, testté lett az Ige.

„Most és mindörökké, ámen!“ — fejeztem be az imádságot s a hívek buzgón énekelték a befejező dicséretet. — Az az asszony is énekelt. A többiek már könyv nélkül tudták a megszokott szöveget, de ő figyelmesen tartotta maga elé zsoltdírt.

Távozóban kezet fogtam a hivekkel. Komolyan és udvariasan nyújtotta a kezét. A szeméből szegyenkezéssel és bocsánatkérés-sel vegyes öröm sugárzott. Elsietett. — Hiszem, hogy magával vitte Istent és vele az új élet forrását.

Gyönyörű és rettenetes dolog Isten ígését hirdetni. Aki ezt teszi, a kulcs hatalmát gyakorolja. A prédikátor Isten országának az ajtaját nyitja s boldog ember az, aki azon belép.

De jaj annak a prédikátornak, aki a kulcsal visszaél s jaj annak az embernek, aki a nyitott ajtót mindvégig visszautasítja!

... a ... o.

Az alábbiakban azt mutatjuk ki, hogy tételünk nem egy protestáns részről elkoptatott igazság tudálok megismétlése, hanem sorsdöntő újra-felismerés. Ha az új Európa nem teremti meg a független szabad ember életkörülményeit, akkor szellemi értelemben megszűnik Európa lenni s ha az ezernyi aggodalomban vergődő európai ember lemond szellemi függetlenségéről és szabadságáról, akkor megérett arra, hogy valamelyik oldalról elnyelje a tenger.

A mai ember kollektivizmusra hajlik. Amint H. Bornkamm fentebb idézett cikkében írja, a mai ember könnyen lemond saját meggyőződéséről és rábízta magát mások vezetésére; elfogadja, amit mondanak neki.

Ez nemcsak politikai vonatkozásban igaz, hanem az élet számos egyéb területén is érvényes. Divat, film, sajtó, rádió, televízió mindmennyi „személytelen“ eszköz annak a kábitószernek az adagolására, amely az embereket a személyes szellemi ébrenlét (részen-lét) állapotából valamely tömeges szellemi álmokor állapotába ringatja. E kábitószert a propaganda.

A propagandának az ártatlan Lysoform-reklámtól kezdve a szövegtípusú propaganda-apparátusig számtalan célú és alkalmasú válfaja van, épen ezért nehéz teljessé válni a veszélyesség válság stádiumában és pillanatában. Mindenféle propagandában van azonban valamelyes „álmósító“ anyag, következményeképpen már ártatlan formájában is a veszélyesség csiráját rejti.

Amint a világ népességének nagy része, ma Európa lakossága is a propaganda hatásában él. Ez alól a hatás alól mi magyarok sem vagyunk kivéve. — Jelen okfejtésünk szolgálatát abban látjuk, hogy bemutattuk a propaganda „természetrájtát“, szembeállítjuk keresztyén hitünkkel és ezzel mind a jelenben, mind a jövőre nézve tisztítani véljük az utat a magyarok higgadt, felelős, személyes döntései felé.

A propagandának az a célja, hogy valamely sokaság, vagy az embereknek bizonyos csoportja egy bizonyos problémára valamely meghatározott módon reagáljon.

1. Az első, amit a propagandáról tudni kell, az, hogy nem gondolatokat szór; az embereket nem abban segíti, hogy a kérdések hazamában helyes meggyőződésre jussanak, hanem előre kiszámított reakciókat kíván kiváltani.

Amikor az otthon ma felnövekvő ifjúság ezt a szót hallja, hogy „burzsoázia“, nem mérlegeli a polgárság erényeit és hibáit, hanem mérlegelés után alkot magának ítéletet, hanem fülebe cseng egy csomó stereotip mondat (propagandaszólam), esetleg kép, és gondolkozás nélkül mondja, vagy teszi, amit a propagandaszervezet (nem személy!) akar.

Hangsúlyozzuk: a propaganda nem gondolatokkal akarja az embereket személyes véleményalkotását befolyásolni, hanem valamely lélektanilag kielemezett jelszót, állítást, képet, stb-t alkalmaz, amely bizonyos magatartást, érzést, cselekvést automatikusan vált ki. — A propagandának ma már tudományává vált mesterségének a reakcióit kiváltó jelszót „stimulus“-nak nevezi.

2. A második dolog, amit a propagandáról meg kell jegyezni, az hogy a propaganda a tömeg-emberre tud hatni. Az önálló személyiségnél nincs sikere, sőt még az olyan természetűek is, akiket sem tudja „kábitani“, mint pl. a család. A politikai propaganda előbb megbontja a családot és a családapát mondjuk a pártban, a családját a nőszövegszövegben, a gyerekeket pedig az ifjúsági mozgalmakban igyekszik elérni. Ezekben a mesterséges alakulatokban azután jól kipróbált módszerekkel formálja az egyének lelkét. A szakértők szerint a tömegnek általában csak 7%-a áll ellent a propaganda hatásának.

A tekintélyuralmi rendszerekben a propaganda-apparátus a 93%-al foglalkozik, a fennmaradó 7%-ot pedig „kikapcsolja“.

3. A propaganda harmadik eszköze a „kis-csoport“. A propaganda kísérleti „technikusai“ kielemezteséget az egyébként elég természetesen jelszót, vagy legyén bár valakinek megoly meghatározott véleménye is, az a kis-csoporton belül ingadozóvá válik, ha ott egy energikus képviselő ellenvéleménye ütközik. Ez illetlen erre szelvényemely lelküsimeret furdaláshoz hasonló érzés lesz urrá és hajlik arra, hogy a hangadó véleményét elfogadja. A tekintélyuralmi rendszerekben nagy súlyt vetnek ezeknek a hangadóknak, bizalmi személyeknek, felelősöknek, stb-nek a kiképzésére és „bevetésére“. Így lesz a kis-

csoport a „hivatalos közvélemény“ kialakításának fontos műhelyévé.

A propagandafolyamat során — amint azt már fentebb is mondtuk — az a cél, hogy a csoportnak, vagy a tömegnek a tagja, az egyén, gondolkodás nélkül, szinte reflex-szerűen cselekedjék. Az igazságnak, a hirdetőt tan helyességének a kérdése háttérbe szorul; az a fontos, hogy a párttag, a nőszövegségi tag, vagy a mozgalmi „harcos“ cselekedjen a ... propagandaszervez akaratát.

A propaganda mesterei és insai nem valamely választás elé állítják az embereket, hanem szinte a természeti törvények biztosságával determinálják, irányítják őket.

Vessük fel ezek után a kérdést, hogy a propaganda hogy viszonylik a keresztyénséghez.

1. Mondtuk, hogy a propaganda a tömeg-emberre tud hatni. A személyeket előbb tömeggé forrasztja és csak azután foglalkozik velük.

A biblia tanúsága szerint Istennek az emberre való hatása épen fordított irányú. A Reformáció reális biblikus látása szerint minden ember természeténél fogva bűnös, tökéletlen. Az emberiség a bűnös személyek tömege. — Mikor Isten kinyilatkoztatja magát, vagyis, beszél, akkor „nevének szólítja“ az embert. A bűnös ember ezzel személyes viszonyba kerül Istennek; a tömegből kiválik és személyiséggé lesz. — **Amíg tehát a propaganda a személyiséget a tömeg-embert személyiségre emeli.**

2. A propagandának a célja, hogy az egyén megfontolást nélkül, reflex-szerűen cselekedjen, hogy mint a kutya nyáladzan a kezét az etetés jelző kongatásra. (Pavlov észlelése Jellemző hasonlat.)

A hitből fakadó magatartás egészen más. Isten megtérésre és engedelmesre hívja az embert. Az ember párbeszédet folytat Istennek, viaskodik régi énjével és igent, vagy nem-et választ, vagyis **küzdelen után öntudatosan dönt.** Az Istenhez tért ember azután szabad akarattal kapcsolatot teremt a másik emberrel; szabad társadalmat alkot (ellentétben a tömeggel).

3. A propaganda determináló törvényszerűségekre támaszkodik. Csekély eltéréssel ki tudja számítani, hogy az előidézett hatásnak mi lesz az eredménye. Ezzel szemben a keresztyén igehirdető szabad választás elé állítja az embert. A predikáció hatása bizonytalan és beláthatatlan.

4. A propaganda kielemezti a minden emberben azonos (a 93%-ban azonos) érzéseket, indulatokat, vágyakat és ebbe a „természetes“ rétegbe veti horgonyát. Mondhatnók úgy is, hogy kémilyíti és kihasználja az ember bűnös természetét. (Pl. egyik legalkalmasabb természetes emberi tulajdonság számára az önzés. Erre építik odaát ezt a jelszót: „Epits, magadnak építesz!“)

Ezzel szemben a hit nem az ember megélévő, természetes (bűnös) lelki adottságait fejleszti ki, hanem „kivülről“, helyesebben felülről fogadja Isten Lelkét. A Szent Lélek azután átalakítja az ember alaptermészetét s „élek többé nem én ...“

Az elmondottakat már most a tevékenység területére alkalmazva, nézzük meg, hogy mi a különbség a propagandista és a keresztyén igehirdető között

a. Nem fontos, hogy a propagandista legyen abban amit mond, vagy tesz. Sőt! A propaganda annál biztosabb eredményre vezet, annál határozottabban mozog a 2x2=4 biztonságában, minél tárgyilagosabban és hidegebben, mintegy kívülről irányítják apparátusát.

Ezzel szemben Isten ígéjének hirdetője tanúságtévő. Ő maga is teljes lényével szereplője annak a „vállalkozásnak“, amelybe hallgatóit, hivatit hívja.

b. A propagandista arra törekszik, hogy az emberek; a propagandalányok, mintegy a hatalmában legyenek, függjenek tőle. Így tudja elérni a célzott magatartás-reflexeket. — Ha a propaganda vezetéséhez szokott embert hirtelen hagyják magára, szinte megtántorodik. (Ezt a tényt igazolja az a szomorú megfigyelés, amit az Egyesült Államokban tették a háború végeztével. A gyűzelem érdekében a legmesszebbmenő lélektani módszerekkel „dolgozták meg“ a lakoságot. A háború megszűnt; a háborús propagandát is egyik nappal a másokra megszüntették. Idegbetegségek sora ütötte fel a fejet. A szakszerű vizsgálat megállapította, hogy az embereknek továbbra is szükségük volt a propagandára, mint valami pszichológiai táplálékra.)

Ezzel szemben az igehirdető csak tanuja

Isten cselekvésének, Krisztusban megjelent szeretetének, úgy ahogy a bibliában megíratott. **Nem az igehirdető személye a fontos, hanem Krisztusé.** Nem ő akar uralkodni a lelkek felett, hanem azt hirdeti, hogy Krisztus a király. „Kell, hogy Ő (a Krisztus) felemelkedjék és én alá szálljak“ — ez a keresztyén igehirdető jementata.

c. Végül a leglényegesebb, ami a keresztyén igehirdetőt a propagandistától megkülönbözteti, a személyes kapcsolat. Az Irás üzenete személytől személyhez szól.

Ezzel szemben a propaganda személytelen és legbiztosabban, leghatékonyabban valamely közbevetett technikai eszköz (rádió, sajtó, televízió stb.) segítségével árad az alanyok felé. Valamely szervezet áll szemben a tömeggel.

Igen sommás, inkább csak vázlatzerű elemzésünk után felvethetnők a kérdést, hogy az Egyház folytasson-e propagandát a keresztyén tanítás terjesztése érdekében.

A válasz újabb cikket kívánna, ezért ezúttal csak ezt válaszoljuk: Nem! A Krisztus eredeti Egyházára re-formálódott Egyháznak a propagandához semmi köze. — Ha a keresztyénség csupán valamely vallási rendszer, értékrend, filozófia, vagy erkölcsi tanítás volna, természetes, hogy ugyanolyan sikerrel végezhetne propagandát, mint más szervezet, ha alkalmazná a lélektani 2x2=4 törvényeit. Az Egyház azonban a protestáns látás szerint egészen más; azoknak a személyeknek a közössége, akik az Ige által hitben személyes kapcsolatot kívánnak az élő Krisztussal. Vallási gyakorlat, keresztyén filozófia, értékrend és morál mind ebből a személyes kapcsolatból és csak másodlagosan következnek. — A protestantizmusnak ebből a személyes jellegéből folyik szervezeti gyengesége és lelki-szellemi erőssége.

Az a hatalom, amelyik ma a bolsevizmus alakjában a világot igényli magának, a hideg, számító, könyörtelen propagandának a fegyvereivel hódít. Kenyer és nemzeti érzés, ösztön és vallás, függetlenségi és uralmi vágy, háború és béke csupán műveleti elemek számára. Megfelelő „felvilágosítás“ után a hatókörébe eső emberek, társadalmi rétegek és népek — jogaikról, érdekeikről és kulturájukról „önként és lelkesen“ mondanak le és beolvadnak a tömegbe. Mindez csak idő és türelem kérdése. A 2 x 2 kiszámítása a propaganda feltételeinek és céljának a variációhoz képest olykor tovább tart, de az eredmény — kis eltéréssel — mindig 4.

A nyugati világnak az a nagy veszedelme, hogy a keleti hatalom propagandájának a hullámai az adott technikai eszközök segítségével keresztül-kasul járnak. Minthogy nincs szeri-száma megoldatlan gazdasági, társadalmi, nemzetiségi, politikai, stb. kérdéseinek, a hullámok sokhelyütt találhatnak antennára.

A nyugati világ kétféleképpen védekezik: A bölcsőbbek igyekeznek megoldani antennát nyújtó belső problémáikat, hogy a Kelet felől jövő hullámok „üres teret“ találjanak s egyidejűen felvilágosítsanak, tájékoztassanak. — A kevésbé bölcs kárdot csörtetnek és ellenpropagandát fejtenek ki, de hogy ez a más-szintű propagandájuk hatékony legyen, kénytelenek legalább részben átvenni a keleti módszereket. (Vannak azután olyanok is akik tétovázna, szeretnék fállal körülvenni magukat, csak épen nem tudják a módját, mert a hullámok a falon minden irányból áthatolnak.)

Európa ma ezeknek a hullámoknak az interferenciájában (találkozásában) idétlenkedik és kap gyakran ideggyörcsöket. Ezek a hullám-találkozások eredményezik azt a főleg európai korbetegséget, amit aggodalomnak hívunk.

A protestáns keresztyénség ennek az európai embernek tanácsolja az Istenrel való személyes kapcsolatot; ennek az embernek hirdeti az Ige: „Térj meg, fordulj Istenhez, Ő Krisztusban szeret!“

A személyes hitű emberek nem fog a propaganda. Az isteni kegyelem természetes énjüket átforgalmazja és nincs többé „természetes“ talaja a propaganda horgonyának. Ezek a személyiségek mérlegelnek, önálló ítéletet alkotnak és nem reflex-szerűen, hanem öndátosan cselekszenek.

Ezeknek a személyiségeknek Európa-szerte való együttműködése tud szembenézni a tömegvé-válásnak, vagy porladásnak a veszélyével és tud konzerválásra, újításra, alkalmazkodásra, de ugyanakkor hősi elhatározásokra és küzdelemre kész, szabad, dinamikus társadalmat alkotni.

Nincs olyan hívő keresztyén ember Európában, aki ebben az együttműködésben részt ne vehetne.

K. L.

Alexander Sándor

Juhász Bácsival egy pikniken találkoztam most a nyáron. Azt hiszi az ember, hogy ez valami különös amerikai találmány, pedig dehogyan, otthon is megvolt, csak éppen nem úgy hívtuk. Hol majális vagy junidális volt, hol meg egyszerűen csak kirándultunk kosárban vagy hátizsákban cipelve az elemőzsiát. A piknikelés nem volt technikailag olyan tökéletes, mint itt, az italt nem vittük hordozható jégsezkrényben és nem vittünk magunkkal négylábu flekkensütő tűzhelyet sem. De hát ami itt belefér az autó, „trunk“-jába, azazha tudtuk volna beszuszakolni a villomosba; ezokból azután a kirándulások gyakran zöldvendéglőben végződtek.

De én most Juhász bácsiról akarok beszélni, azaz hogy öröla sem éppen. Csak éppen Juhász bácsi azt mondta, hogy hívjam fel telefonon közelesen, ha be találnék menni a városba. Megígértem, de nem tettem meg, mert nem találtam a telefonkönyvem. Hetek múltán számon kérte ígéretem meg nem tartását. Mondtam neki, hogy ne tartson titkos telefont, hanem tegye be nevét a könyvbe. Hát már hogy ne vicceljek, ott van a neve éppen harmincöt éve. Hát én meg tudok olvasni és nincs benn. Elővettük a könyvet és mutattam neki, hogy nincs. Hát persze-hogy nem találom, ha rossz helyen keresem. Ugy, hogy „Juhász“. Ugy kell keresnem, hogy „Youhas“.

Ha az ember ezt a témát itt Amerikában felveti, mindenkitől valami más választ fog kapni. Mikor a bevándorló kivési az U.N. „First Paper“-t, módja van a nevét vagy nevének írásmódját megváltoztatni. De azután sem okoz különösebb nehézséget a név megváltoztatása. Sokan megteszik, meg

többen nem. Van, aki csak egy betűt tesz hozzá vagy vesz el, van, aki egészen más nevet választ. Ha végiggondolom ismerőseimet, van olyan, akinek jó kacskaringós magyar neve van, hogy minden idegennek belétörök a nyelve, de negyven éve hordja itt kinn, s — mint mondja — eszébe sem jutott elcsereálni valami könnyű hangzásúval. Pedig üzlete van, de vevői megtanulták a nevet. Jó munkát ad, szeretik őt, ez a dolog itka, nem a név. Van olyan ismerősöm is, aki két éve sincs itt s édesanyja sem ismerne rá nevére, úgy átamerikasította. Hogy könnyebben megtanulják a vevői, mondja. Eddig azonban még nem látszanak a vevők elég tanulékonyak; a nevet megtanulták, csak kevesen vannak.

Az egész témához most úgy jutottam, hogy egy újamerikás atyánkfa elküldte a Jöjjetek előfizetési díját és a kísérelvét utóiratában ezt írta: „Ha nem kérnék sokat, a keresztnevet Alexander helyett Sándornak írják a címzésnél. Lehet Franciaországból így írtam a keményfejű postás miatt, de keresztiségben nyert nevemhez mint elvehetetlenhez ragaszkodom...“

Örömmel javítjuk ki a címszalagot, kedves Sándor Barátunk! S adja Isten, hogy mint Sándornak jó sikerrel menjenek dolgai. Hisszük, hogy úgy lesz. Nem mintha a Sándor névben rejlenék valami varázslatos, hanem mert a hűségben rejlik a csodatévő erő.

Hadd tegyek ehhez hozzá még annyit, ha jursán és következtetlenség hangzik is. Ugy érzem: ha valaki megváltoztatja új hazájában a nevét, az nem hűtlenség. De ha megtartja ragaszkodván a régihez: az bizony hűség. Harsányi András.

Hírek.

Vilma hercegnő, Hollandia volt királynője, a nagyobb keresztyén ifjúsági szervezetek képviselőit konferenciára hívta meg Hollandiába. A meghívottak között voltak a Keresztyén Ifjúsági Egyesület, a Keresztyén Leányok Egyesülete, a Keresztyén Egyetemi Hallgatók Szövetsége, az Oekumene Ifjúsági Osztálya, stb. stb. A konferencia tárgya: Hogyan lehetne Európa és a világ népeinek egységét keresztyén szellemben megvalósítani és milyen erőfeszítéseket lehet ennek a gondolatnak a terjesztése érdekében tenni?

A **methodista** egyház alapítójának, John-Wesley-nek negyven ezer tisztelője jött össze Philadelphiában, hogy alapítójuk születésének 250. évfordulóját megünnepelje. Az ünnep ségek fő eseménye a három napig tartó evangelizációs hadjárat volt, melynek eredménye képpen 1000 új taggal szaporodott az egyház.

A **Genf mellett** fekvő Bossey-ban van az Egyetemes Egyháztanács (Oekumene) úgy nevezett „Oekumenikus Intézet“-e, ahol a különféle felekezetközi konferenciákat és a keresztyén egységre nevelő tanulmányi kurzusokat, stb. tartják a neves Professor Kraemer vezetése alatt. Az intézetnek nemrégiben érdekes látogatója volt a déltengeri szigetek, Tonga Salote Tupou, királynőjének személyében. A királynő hívja meg az Oekumene tagjait egyház tagja. Minután végigjárta az intézetet, beszédet intézett az éppen ak-

kor ott konferenciázó teológusokhoz, s személyesen is bizonyoságot tett Jézus Krisztusról. A jelenlevőket „testvérek“ nek szólította, s végül velük együtt énekelt egy methodista dicséretet.

Spanyolországban a polgári házasságot csak olyan felek köthetnek, akik tagjai a katólikus egyháznak; mindenki másra csak az egyházi esküvő érvényes. Több esetben azonban az anyakönyvi hivatalban a házasulandó felektől nem azt kérdezik, hogy tagja-e a r. k. egyháznak, hanem azt, hogy hol kereszttették meg? S ha a válasz az, hogy az illetők (vagy akár csak egyik fél) a keresztséget a r. k. egyházból nyerte, a polgári házasságkötés jogát megtagadják tőlük, meg akkor is, ha ténylegesen már nem tagjai annak. Ez sok olyan keresztyént érint, aki a r. k. egyházban született és ott is kereszttették meg, de élete későbbi folyamán valamelyik protestáns felekezet tagja lett. A spanyolországi protestánsok most feliratban kérték a kormányt, hogy ebben a kérdésben a lelkiismereti szabadságot kielégítő rendezést hozzon.

Az **Egyetemes Egyháztanács** (Oekumene) elnöksége levélben tiltakozott a cseh külügyminisztériumnál a legutóbb elítelt négy baptista lelkész ügyében.

Az **Oekumene** jövő évi Evanston-ban (USA) tartando gyűlésére 160 tag egyház fog delegátust küldeni. A delegátusok száma összesen hatszáz lesz. Részt fognak venni a gyűlésen a magyarországi református és evangélikus egyházak kiküldöttjei is — ha ugyan, a vasfüggöny mögötti többi egyházak kiküldöttjeivel együtt, el nem utasítja vizumkérvényüket az amerikai külügyminisztérium. Ez a probléma most sok fejtörést okoz az Oekumene hivatalos vezetőinek is.

Az **elmúlt évben** az egész világon 427,338 vasárnapi iskola működött, nem kevesebb mint 37,239,884 tanulóval. A tanítók száma 3,356,160 volt.

A **bern-i** (Svajc) református egyház jelentette, hogy az elmúlt évben 130 római katólikus tért át reformátusnak. Ugyanez idő alatt 24 református lett katólikussá.

Dánia 4,2 millió lakosából csak 26 ezer a katólikus. A Vatikán most ennek ellenére önálló püspökséget állított fel az országban.

Abessinia új amerikai követévé Rev. Dr. Joseph Simonsen lutheránus lelkészt nevezte ki Eisenhower elnök.

A **Bibliatársaságok** Világszövetsége jelenti, hogy az elmúlt évben forgalomba helyezett Szentírások száma pontosan 21,907,378.

Nr. G. B. Oxnam amerikai methodista püspökről az egyik szenátor azt a kijelentést tette, hogy a püspök „vasárnap Istennek szolgál, a hét többi napjain azonban munkáerejét a kommunista front szolgálatába állítja“. Mikor a püspöknek ez tudomására jutott, azonnal megjelent a szenátus bizottsága előtt és erőlyes hangon visszautasította a rágalmazást, felszólítva a rágalmazó szenátort, hogy nyilvánosan kérjen bocsánatot tőle.

Németország orosz megszállás alatti részében az elmúlt lázadások hatása alatt nagyban csökkent a bolsevisták az egyházra gyakorolt nyomása. 15 letartóztatott protestáns lelkészt és egyházi munkást szabadon bocsátottak, s azt a 8 egyetemi hallgatót, akiket egyháztagságuk miatt kizártak az egyetemről, ismét visszavették.

Egyiptomban az új kormányzat állítólag biztosítani fogja a vallások szabadságát. Ezek szerint remélhetőleg meg fog szűnni a mohammedánoknak a keresztyénekre gyakorolt nyomása.

Jugoszláviában tartott egy három hetes ifjúsági konferenciát az amerikai kwéker egyház 1953. augusztus 1—22. A konferencián Európa és Azsia különféle országaiból negyven egyetemi hallgató vett részt.

Cseh-Szlovákia baptista egyházának vezetőit letartóztatták és 5—12 évi börtönre ítélték. A vád ugyanaz mint minden ehhez hasonló esetben: kémkedés és a népi demokrácia elleni izgatás. Természetesen minden vádlott beismerte bűnét, — amelyről különben Dr. E. A. Bell, a Baptist American Convention“ képviselője kijelentette, hogy minden alapot nélkülöznek.

HARANGSZÓ

Szerkeszti:

Dr. Zayzon Sándor.

Gondolatok október 31-en.

Pál apostol korinthusbeliekhez írt II. levele: 4, 207.

Az igaz krisztuskövetővé válásnak első lépése emberi gyarliságunk belátása és töredelmes megvallása. Be kell látnunk, hogy a mi elképzelés, igen gyakran beképzelt jószágunk, becsületességünk, alkotó képességünk, tudásunk, ugynevezett tökéletességünk elemulo, változo, pusztulo halvány visszfénye az egyetlen jószágunk, tökéletességünk és mindentudásunk, ami Istenben egyesül.

Az ember hosszú-hosszu évezredekken át törékedett, hajdta elemelhetatlan belső sováregedést kájdva értelmével, tudásával megközelíteni Isten, megostromolni az eget, de ez nem sikerült, mert önhűségében mindig önmagához tért vissza, utja egy önmagába visszatérő görbe volt. Nem vezetett sikerre a tudomány utja sem, mert vagy a mindentudás és az egész világegyetem meghodításának az önhít dolyfjébe feneklett meg, vagy a reményvesztett tehetetlenség elkecserecettséghöz, a mindentagadáshoz vezetett. Voltak önalkotta vallásai, de a képzelete által teremtett istenek nem voltak mások, mint emberi alakban, kepekben, szobrokban ábrázolható végtelenségben kivetített emberek. Ember a maga gyarliságában nem tudott és nem tud eljutni Istenhez.

Istennek kellett az ő emberiséget boldogítani és megváltani akaro szándékával leszállani a földre. Ez történt meg Krisztusban. Benne öltött emberi formát a megváltó akarat, a határtalan jószág és szeretet, a büntetlen tisztaság és tökéletesség. Ő hozta földre Mennyek Országának a törvényszerűségét, a szeretet két törvényét, mely az alaptörvénye a teremtésnek, a megtartásnak. Ezért csak az erre felépített egyéni, családi, társadalmi és nemzetközi élet az Isten akarata szerint való és hozhatja meg a békét, boldogságot és az igazságban életet. Minden jogi rendszere az emberi észnek-ha lényegében nem egyezik a két nagy parancsolattal-csak újabb elégedetlenségnek, küzdelemnek a csiráit rejti magában. Emberi ésszel a jogtalanságot és a kegyetlenséget is jogosnak lehet magyarázni de ez nem fogja soha a lelkeknek az isteni akarat szerinti megbékélését jelenteni hanem csak a nyílt vagy elkendőzött érvényesülését mindenki harcának mindenki ellen.

Megváltunk hozta a földre azt a legmagasztosabb tudást, amit az emberi ész az atomkutatás korában se tudott tulhaladni, csak részleteiben magyarázni. Ez az új világrend: Mindennek végoka a teremtő, fenn-

tarto és kormányzo szeretet, melynek örök forrása Isten. Isten a mindható, mindentudo, mindent magához ölelő tökéletes, tiszta, háttartalan szeretet, mely nem az emberek által ismert érzelem csupán, hanem minden erőknek az ereje, összessége. Ez az élő szeretet, az Isten, atyaként szereti teremtményeit, gondoskodik róluk és azt kívánja, hogy ők is a szeretet törvényei szerint éljenek. Ezért, ahol ez a törvényszerűség érvényesül, ott élet és fejlés van, ahol ez megszűnik, ott halál és pusztulás.

Hova jutott el az emberi tudás? A végok egy fel nem íghato, a materialisták szerint öntudatlan, a többi filozofiai irányok szerint öntudatos erő. A kohézió erő tartja össze a parányokat, a vonzóerő a világminőségét. Ez hoz létre atomokból élő és életelen parányokat, a sejtekből embert és égi testeket. Ahol hiányzik vagy hatása megszűnik, ott szétesik minden és megsemmisül. Ezt nevezzük a természetben és az anyagi világban vonzó és taszító erőknek, az általunk öntudatlannak ítélt élők világában ösztönök, az öntudatos emberi lényben alkotni tudó értelemnek, akaratnak és érzelemnek.

Mi a különbség a két világlelépítés között? Az első isteni kijelentés az emberiség és a világ számára, a második az istenné válni akaro, maga fölött semmit elismerni nem tudó, magát a világ központjának képzelő emberi ész által felépített tudás.

Az első megmáshathatlan és örökérvényű, a második esetleg naponként és a rendszer felépítő ember felfogása szerint változo.

Az első maga a megváltó, teremtő, fenn-tarto és munkáló szeretet, a második szeretet nélkül való.

Ha az elsőt hirdetem, annak alapján építetek tovább a belém lehelt isteni szellem erejével, az isteni kijelentést hirdetem, Isten akarata szerint építetek, ha a második szerint beszélek, önmagamot hirdetem, önmagamot dicsőítem, s önmagam véges akarata szerint cselekszem.

Az első esetben minden elgondolásom és továbbépítésem emberi értelemben vett tökéletesítés lesz és annál tökéletesebbé válik, minél erősebb a kapcsolat a Mennyei Atyámmal. A második esetben minden elgondolásom és alkotásom ingadozo, változo és annál tökéletlenebb lesz, minél jobban eltávolított értelemem és emberi önhűségem Istentől.

Ez a vonzóerő hívta életre évezredekken keresztül a családokat, társadalmakat, ez épített fel országokat, ez szabályozta ember

és ember, társadalmi osztály és társadalmi osztály és ország és ország között fennálló viszony. Amilyen mértékben érvényesült és érvényesül ezekben a viszonyokban a szeretet isteni törvénye, olyan mérvű a boldogság és béke, amilyen mértékben hiányzik, olyan mérvű a nyomor, szenvedés, a megértetlenség és a lassu vagy gyors pusztulás.

Ezért kötelessége minden magát Krisztust követőnek és minden magát Krisztus tanításainak hirdetésére elkötelezett egyháznak nem magát, hanem a Megváltó tiszta, minden emberi hozzáadástól mentes tanítását hirdetni és az emberiséget az ő szerinte való életre nevelni és vezetni.

Emberi gyarliságunk, a földi érvényesülés és megrontott értelmünk miatt gyakran letérünk az igaz utról, sőt arra csábítanak mindezek, hogy érdekeinknek megfelelően magyarázzuk az ő tanításait. Mihelyt ennek tudatára ébredünk, vagy ennek tudatára ébredtenek minket a tévedéseink folyamánaként bekövetkezett események, kötelességünk az isteni forráshoz való visszatérés. Életfelfogásunknak és egész lényünknek a helyes irányban való beállítása, magunknak evangéliumhoz való visszatérése latin szoval kifejezve reformáció.

Ennek a szükségérzete szülte meg az Augustinus-rend lekében már a 14. században a reformáció utáni vágyakozást. Ez a sovárgás vitte 1414-ben a Konstánci-zsinat elé a javaslatot „Reformatio ecclesiae in capite et membris“. Ez az igaz utra való visszatérés utáni sovárgás hatotta át Luther Márton és Kálvin János lelkét. Ez a reformáció, mivel emberi törekvés volt, nem fejeződhetett be az ő munkájukkal. Ennek nem szabad megmerevednie, hanem élő törekvésnek kell maradnia, mert ez a tökéletesedés utja, az ut, mely maga Krisztus, amelyen a megállás egyet jelent a halállal.

Ez az az ut, amelyen haladva a gyarló emberi nemzetség találkozik Krisztussal és általa Istennel. Így szállhat csak földre a Mennyek országa, melynek csak két törvénye van, a szeretet két nagy parancsa, s mely jelenti Isten megváltó és boldogító akaratának érvényesülését a földön is, amiért a Megváltó elküldetett. DruZ,

Az Oekumene hivatalos hírszolgálatának cikkben számol be arról az élénk érdeklődésről, mellyel a magyarországi református egyház készül a jövő évi evanston-i konferenciára. Eszerint a magyarországi egyházak, tanulmányi csoportokban tárgyalják a konferencia témáit és már most készítik elő az azzal kapcsolatos állásfoglalásaikat.

A Nyugaton élő magyar reformátusokat egy menekült magyar református lelkes képviselte a Ref. Világszövetség f. év augusztusában, Hollandiában tartott kongresszusán. A világszövetség végrehajtóbizottsága hívta meg még 1951-ben tartott értekezletén. A kongresszusról beszámoló lapunk következő számában közlünk.

A magyar gyülekezetek érdeklődése meg-növekedett a teológiai tevékenység iránt. A teológiai főiskolák — mind a professzorok, mind a diákok — szorosabb kapcsolatba kerültek a gyülekezetekkel, mint valaha. A teológiai professzorok készséggel töltöttek napokat és heteket helyi gyülekezetekben és lelkipásztori konferenciákon. A lelkipásztorok pedig készséggel töltöttek napokat és heteket teológiai tanulmányi konferenciákon.

Ennek a növekvő teológiai érdeklődésnek az a fő jellemvonása, hogy a konkrét gyülekezet érdekében történik. A másik jellemvonása az, hogy elmélyülő bibliai tájékozódással történik.

A konferenciák legnagyobb része bibliai tanulmányokkal telik. A hívek teológiai tájékozódását bizonyítja, hogy érzik az bibliafordítás szükségességét. A fordítás a gyülekezet széleskörű nyilvánosság előtt történik. Az új fordítás ideiglenes kiadványait laikusok is tanulmányozzák és bírálják. A tanulmányok eredményeképpen az ígértetés jobban érdekli a gyülekezet tagjait. Az evangélium üzenete konkrét eseménnyé vált a gyülekezet számára. A hívek felismerik, hogy Jézus Krisztus a mi utunk a mindennapi életben. (Az Ut. 1953. szept. 6-12.)

A nyírségi egyházmege augusztus 17-én tartott rendkívüli közgyűlésén az Egyházak Világtanácsa jövőévi evanstoni nagy-gyűléseivel kapcsolatos előkészületek is szerepeltek. A közgyűlést megelőzőleg az egyházmegei teológiai bizottság tanulmányozta a református és evangélikus egyházaknak az evanstoni nagy-gyűlés témáihoz készített hozzászólását.

Az egyházmegei közgyűlés elrendelte, hogy a tanulmányokat a lelkésztervezetek és lelkészi kiskörök részletesen tanulmányozzák. Az egyházmege a továbbiakban — többek között — tanítást kért a közös protestáns tanulmányi bizottságtól az egyház szolgálatának nemzetközi felelősségéről, a világtörténelem és egyháztörténelem benső összefüggéseiről, valamint a keresztyén ember, a keresztyén gyülekezet és a keresztyén egyházak felelősségéről a társadalomért és az egész emberiségért.

A közgyűlés kéri, hogy a zsinat állapítsa meg azt a lehetőséget, ahogyan az egyház-községek osztozhatnak ökumenikus szolgálatunk és külügyi kapcsolatunk anyagi terheinek hordozásában. A nyírségi egyházmege gyülekezetei — mondja a határozat — ezen a téren is készek a teherből részt vállalni és erre szíves készséggel adakozni. Ennek bizonyosságául felajánlják, hogy ebben az évben és jövő esztendő első felében egy-egy előre meghirdetett vasárnap délelőtti perselypénzt küldenek be. (Az Ut. 1953. aug. 30 — szept. 5.)

E hírek azt bizonyítják, hogy a bolsevista „vallászsabadság” ellenére: magyar földön is él a Lélek. Örvendetes az is, hogy az egyházi élet elmélyülésének jelei látszanak. A kérdés csak az, hogy következőleg, lehet-e szabadon hirdetni és gyakorolni az Ige parancsait, amelyek az élet egészére vonatkoznak? S vajjon fejlődött-e már olyannyira valamely ökumenikus látókör, hogy abba már nemcsak az északkoreai, újzélandi vagy izlandi hívek, tartoznak bele, hanem a Magyarországon deportált keresztyének is?

Az Ige parancsa az is, hogy meghirdessük: Magyarországi református Egyházon értjük: a hívő magyar reformátusok Krisztusban való közösségét!

Mert az ő testének tagjai vagyunk, az ő testéből és csontjaiból valók. (Ef. 5. 30.)

A Presbyteri Világszövetség lapjának, a The Presbyterian Word — nek ezévi második száma közli „Hungary” címszó alatt: Budapesten, az Egyetemes Konvent épületében az idén is megtartották az esperesi konferenciát, a Konvent és a Zsinat elnökeinek, valamint az egyházkerületek élén álló püspököknek és főgondnokoknak a részvételével. A konferencia főtémája az Egyház volt.

Oktober 6.

237. Dics. „Térj magadhoz drága Sion, Van még néked Istened! Ki Atyádként felkaroljon, S szívdéssza meg veled! Azt bünteti, kit szeres, Másképp ő nem is tehet: Sion ezt hát jól gondold meg, S szabj határt büs gyötrelmednek!

Hullámok, ha rémitenek, Mérhetlen viz felett: S a habok közt szíved remeg, Hogy sírod is ott leled: Ha aludni látod őt, Ki reményed és erőd: Sion soha ne feledd el, Ő megvívhat tengerekkel!

Igy zengett a dal a gályarabok ajkán, míg 1676. április 10-én De Ruyter holland admirális meg nem szabadította őket gyötrelmes rabságuktól. Azóta is a magyar martírok és vértanúk dala. Azoké, akik egy magasztos eszme szolgálatára elhívták, küzdöttek és harcoltak érte mindhalálig.

Az emberi nemzetet a bűn és halál rabságából megváltó Krisztus nagy áldozata óta martíroknak, vértanúknak tekintjük azokat a kiválasztottakat és elhívottakat, akik egy valóban nemes, magasztos eszme szolgálatában másokért, sokszor egy egész népért, annak a megszabadításáért önzellenül feláldozták munkájukat, életüket és vérüket. A vértanúság csak az emberi nemzet Istentől kiválasztott egyéneinek a sorsa, kiknek küldetése, hogy népüket megvédjék, népüknek utat mutassanak, vagy tanúságot tegyenek népük igazsága mellett az elvakult zsarnokkal szemben. Közönséges bűnösöknél való elítélhetőség és kivégeztetésük, mely által a zsarnok meggyaláznia igyekszik őket, halálos megbélyegzése, erkölcsi halála lesz a tett végrehajtójának, de glóriát fon az elszennvedő homlokára.

Oktober 6! Emlékezz magyar, hogy a martírok népe vagy, ki egy évezreden át küzdöttél magasabb célokért, s sorsod mindig a megnemértetés. Ezért kellett egy évezreden át és ezért kell ma is Istentől kapott szabadságodért és emberi jogaidért küzdeni az eltiporni akaró földi zsarnoksággal szemben.

Oktober 6! Kárpátmedence erdősokszoruza, tejjel-mézszelvényo kánaánjának min-

JÖJJETEK

a Haragszó csatlakozásával
A Szórványban Élő Magyar
Református Egyház Lapja

Főszerkesztő: Dr. Harsányi András
Németországi szerkesztő:

Dr. Zayzon Sándor.

Für den Inhalt verantwortlich:
Koppány János.

Kiadóhivatal: Bregenz, Belruptstraße 8
Druck von Felizian Rauch, Innsbruck

Külföldi képviselőink

Anglia: Paul Koronka, Horsley Towers, E. Horsley Surrey.

Argentína: Héderváry Kont János Casilla de Correo 1508. Buenos Aires.

Australia: K. P. E. Feuchtersleben 13. Middlessex Rd. Surrey Hills, Victoria.

Hollandia: Aladár Komjáthy, Kampen, De la Sablonierkeade 2.

Kanada: Dr. János Mezei. 3449 City Hall Ave. Montreal.

Svajc: Dr. László Kupa, 14 rue de Jura, Geneve.

USA: Rev. Andrew de Harsanyi, Ellicottville, N. Y.

A te beszéded megnyilatkozása világosságot ad. (119. szoltár 130. v.)

A bevezető igemagyarázatot a pesti északi egyházmege esperese tartotta I. Kor. 12. alapján; az Egyház egységéről beszélt. „Az Ige az Egyházat a pusztán emberi viszonylatokból olyan magasságba emeli, ahol isteni döntések is figyelembeveendőek. Ezt nekünk nem szabad felednünk, nehogy az Egyházat mint emberi dolgot, vagy esetleg mint a saját ügyünket nézzük. Jól jegyezzük meg, hogy az Ur Jézus Krisztus főpapi imájában azt kívánta, hogy „mindenek (?) egyek legyenek”. Az Egyház annyiban Krisztus teste, amennyiben az egységet valóban és őszintén keresi.

A konferencia a Zsinat elnökének, teológiai tanároknak és espereseknek az előadásával, biblia-tanulmányaival folytatódott.

den ma rabszolgaságban sanyló magyarja és népe a gályarabok dalának az isteni megváltó örök igazságban való hitével függessz szemed az aradi bitófákra és vértanúidra. Imadkozz, dolgozz, küzdj az ő hitükkel a megváltásért, melyet Isten megad minden bűneit megbáno, hitét és reményét igazán csak ő belé vető megtérőnek, legyen az egy ember vagy egy nép. A vértanuk személyében képviselve van a keresztre feszített Magyarország minden nemzete. Lássátok be, hogy csak akkor élhetitek boldog szabadságban a Kárpátmedencében, ha meg tudjátok tisztítani lelketeket az elnyomásra törekvők által szított egymás iránti gyűlölet-től és össze tudtok fogni Krisztus által a felebaráti szeretetben. Lássátok be, hogy az egymás elleni gyűlölet szításának egyetlen célja volt, hogy a testvérharcban való megosztottságokban le tudjanak igazni és el tudjanak tiporni.

Oktober 6! Életek hajóját a vihar szenny hullámai pusztulással fenyegetik. A Sátán magának mondja vértanúitokat. Alno- kul magára öltve azok palástját, csábít titeket, hogy próbáljátok a szenny hullámokon át hozzámenni, hogy így elszakadva Istentől, ezeréves multtól, nemzeti öntudattól befelelladjatok az egész világot elborítani akaró vörös áradatban. Hajotok végveszélyben van, de nincs veszve semmi, ha hívjátok a Megváltót, hogy csendesítse le a hullámokat. Ő nem alszik, csak a ti lelketekben aludt ki a hit lángja. Ő csak várja csendben, mikor lobban újra fel a láng.

Emlékezzetek a mai napon, kövessétek nemzeti lelketek tisztaságát megőrizve, egymás iránti szeretetben és megértésben összeforrvá vértanúink nagy példáját, forduljatok a gályarabok hitével az isteni Megváltó felé, akkor lecsendesíti a hullámokat beemel az életcsanakjába és elküldi a földi szabadságot, amint elküldte a gályarabokhoz.

Imadkozz, dolgozz és küzdj krisztusi szeretetben és megértésben egybeforrvá, akkor a szabadság és megváltottság boldogsága megadatik néked Kárpátmedence népe!

Druz.

Kicsoda ez, hogy mind a szelek, mind a tenger enged neked?

Máté ev.: 8, 24—27 és 14, 25—32.

Egy nagy plakát látható minden vasúti állomáson. Egy hatalmas tengerjáró hajó oldalra dőlve küzd a hullámokkal, alatta egy rövid felírás: Ez a hajó Europa, van még remény a megmentésre?

Egyedül ültem a korai vonat fülkéjében, elővettem az evangéliumot, hogy választ kérjek a könyvek könyvétől a fenti kérdésre. Egészen véletlenül a megnevezett szent helyen nyílt ki a biblia. Igen, van remény és mentési lehetőség, ha utasai még idejében felköltik lelkükben Krisztust, hogy lecsendesítse a hullámokat.

Úgy van ez az életben is, mintha az ember egy tengernek a partján ül egy kiemelkedő szirten. Nézi-nézi a végtelenségbe rohano hullámokat. Úgy érzi megnyílt előtte a határtalan. Úgy érzi, hogy parthozkötöttségének rabsága megszűnne, ha tova rohanhatna az ég és föld ölekezésénél elvesző hullámokon. Elfogja egy vágy, egy sóvárgás a láthatatlan messzeségben fekvő ismeretlen után, amelyet csak leírásokból ismer. Úgy gondolja, ott vár rá az igazi boldogulás. Aztán befut a kik ő töbe egy hajó, az emberi tudás nagyszerű alkotása, minden van rajta, ami kellemes utazást ígér. Hatalmas, négy-ötemeletes, azt hiszed nincs olyan vihar, mellyel ne tudna büszkén dacolni.

Kint, vagy a nyílt tengeren, sehol semmi, csak a sirályokkal játszó, napfényben ragyogó, végtelenbe rohamo hullámok vesznek körül nyaldosva a hajó oldalát. Önkéntelenül elfogja lelkedet egy szorongó érzés, mert még inkább rab vagy, mint a szárazföldön. Egész léted határa, egész életered a hajó egyik korlátjától a másikig terjed.

Azán a végtelen vizek tarajozni kezdenek, a hullámok átsapnak a fedélzeten, egyensúlyt veszve támolyogsz, a nagyszerű alkotás mint dióhéj táncol és küzd életéért a viharral. Eszedbe jut a Titanic és sok más hajooriás tragédiája. Erzed azt, hogy az önzés, a lét mentéséért való küzdelem mindenre képes

alantos indulata vesz körül. A menekülést keresők száza csak egyre gondolnak, hogyan tudnak egy mentőcsónakot vagy deszkát kapni. Nem számít gyermek, asszony, öreg, el vannak szána mindenkit letiporni, a tengerbe taszítani, hogy menthessék önmagukat. A féktelen indulatot talán csak a kötelességét mindhalálig hiven teljesítő kapitány revolvere tudja féken tartani.

Igy ülünk mi is az élettengerének partjára helyezve, hogy vágyaktól és törekvésektől hajtva megtegyük a földi utunkat a bölcsőtől a sirig, a másik partig. Nem utazunk egyedül, mert mindnyájunk számára rendeltetett egy mentőcsónak és egy hajó. A mentőcsónak a család, a hajó a nemzet és az ország, melyben élünk, s az ezekből a hajókból alakult karaván anyahajója az a világrész, melyen hazánk fekszik. A sorsuk egymással összefügg elválaszthatatlanul. A tenger néha csendes, néha felkavarják a gyűlölet, irigység, földi hatalomra vágyás és más alantos indulatok viharai.

Nekünk magyaroknak is volt egy hatalmas, minden vihart állonak látszó hajónk, Osztrák-és Magyarmonarchianak hívták. A jölét, a biztonságérzet, a földi célok és kincsek után rohanás elaltatta lelkünkben és szívünkben Krisztust.

Kitört az első nagy vihar, az első világháború. Az Europa nevezetű anyahajó karavánjának egységei összeütözköztek egymással, egymást törték össze. Zátonyra futott a miénk is, elsüllyedt. A veszélyt legszerencsésebben túlélők, mivel a mi hajónkat is okolták a szerencsétlenség miatt, boszúból született büntetésként a megmaradt utasokat öt kis, rosszul összeácsolt hajóra osztották szét. Az öt hajó neve volt: Trianoni Magyarország, Ausztria, Csehszlovákia, Jugoszlávia és Románia.

Nekünk magyaroknak nagy részünk a saját hajón maradt, ahol szabadon élhetett, dolgozhatott jövőjének felépítésén, de egy jó rész idegen hajók fedélközi utasa lett meggyötörve, ellenséggé kezelve, elnyomva. A sorsára hagyott kis hajókaravánál hiányzott az egységes vezetés, mindenik más-más célt követve össze-vissza mentek, sőt gyakran egymás elsüllyesztésére törekedtek.

Meggyengült a nagy anyahajó is, önállóan, segítség nélkül nem tudott tovább haladni. A gyűlölet megosztotta erejét, mert épügy egymás ellen törtek az együtt haladásra kényszerültek, mint az ujonnan összeállított kis hajókaraván tagjai.

Jött a második, még rettenetesebb vihar. Europa hatalmas hajója a hozzá kapcsolt kisebb nemzeti hajókkal elszennvedte a legsúlyosabb hajótörést, s ma féloldalra dőlve küzd létéért az elborítani akaró vörös hullámokkal, a felégetni akaró vörös lánggal.

A mi kis hajónk elsüllyedt. Az utasok nagy része a jelenleg otthon szenvedők-a rabszolgaságnak szigetén dobattak partra. Mi emigrációban élők egy-egy kis lélekvesztőn vagy deszkán kapaszkodva menekülők felvettünk kegyelem-ből különböző viharvert de mégis a katasztrófából megmenekült idegen hajókra és így megmaradt pusztá életünk.

Megtört talán az emigráció megpróbáltatása, de nem javított meg. Egymás mellé tudott evezni a sok kis lélekvesztő, hogy magukhoz ölelve a már-már végleg elsüllyedni készülő deszkákon ülőket létrehozzanak egyesült erővel egy tutajat, melyen átmenthetik a jövőre és az otthon rabszolgaságban sanyló részére a legnagyobb kincseket: Krisztust, a tiszta magyar nemzeti öntudatot és a megértő, mindent jóvá tevő, alkotó erejét a szertettek? Nem külön-külön kis csoportokba verődve igyekszünk révbe jutni? Gyűlölettel nézzük egymást és féltékenységgel, nehogy a másik hamarabb révbe jusson. A süllyedni készülőket veszni hagyjuk, mert félünk, hogy meg kellene ostanunk a magunkét a csolnakunkba menekülő újakkal. Druz.

(Folytatjuk)